

AI4
Youth
Media

Artificial Intelligence for Youth Media

WP2 Raporu

Medya Çerçevesi Geliştirilmesinde Yapay Zeka

Proje numarası: 2024-2-TR01-KA220-YOU-000277780

**Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmiştir.**

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. Ancak burada ifade edilen görüş ve düşünceler yalnızca yazarlara aittir ve Avrupa Birliği, Avrupa Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansı (EACEA) veya Türkiye Ulusal Ajansı'nın görüşlerini yansıtmak zorunda değildir. Avrupa Birliği, EACEA veya Türkiye Ulusal Ajansı bu görüşlerden sorumlu tutulamaz.

İçindekiler

1. Yönetici Özeti	6
Ülkeler arası temel mesajlar	6
Medyada Yapay Zeka Çerçevesi için yüksek öncelikli çıkarımlar	7
2. Proje Arka Planı ve Gerekçesi	8
Konsorsiyum ve roller (WP2 perspektifi)	8
WP2'nin proje mantığı içindeki yeri.....	9
3. WP2 Amaçları, Araştırma Tasarımı ve Metodoloji.....	9
3.1 WP2 amaçları	9
3.2 Veri kaynakları ve araçlar	10
3.3 Örneklemelerin karşılaştırmalı özeti.....	10
3.4 Analitik yaklaşım	14
4. Birleştirilmiş Bulgular (Ülkeler Arası Sentez)	14
4.1 Mevcut yapay zeka kullanım örüntüleri	14
Bildirilen yaygın araç kümeleri.....	15
4.2 Algılanan fırsatlar	15
4.3 Etik riskler ve yönetim ihtiyaçları	15
Tekrar tekrar vurgulanan risk kategorileri	16
4.4 Erişim ve benimseme engelleri	16
4.5 Eğitim ihtiyaçları ve tercih edilen formatlar	17
Raporlarda öne çıkan eğitim öncelikleri	17
5. Ülke Bölümleri.....	17
5.1 Türkiye (Medya-İş)	18
Ülke profili: nicel öne çıkanlar ve uygulanabilir talepler (WP2 eki).....	18
Ülke bilgi kutusu (raporlanan veriler)	18
Uygulanabilir talepler (önceliklendirilmiş).....	18
Talep-çerçeve eşlemesi (operasyonel görünüm).....	19
Türkiye – Bilgi Kutusu.....	20
Bağlam ve başlangıç durumu	20
Profesyonel odak grup içgörüler.....	21
Gençlik anketinden sinyaller	21
Engeller ve tutumlar (seçilmiş nicel sonuçlar)	21
Vaka çalışmaları	21
Vaka Çalışması 1: Yapay Zeka ve Dijital Medya Atölyesi.....	21

Vaka Çalışması 2: AI Stars (Yapay Zeka Yıldızları).....	22
Literatür taraması öne çıkanları.....	22
Tercih edilen destek talepleri (pratik).....	23
Medyada Yapay Zeka Çerçevesini güçlendirecek Türkiye'ye özgü çıktılar	23
5.2 Malta (PBS).....	24
Ülke profili: nicel öne çıkanlar ve uygulanabilir talepler (WP2 eki).....	24
Ülke bilgi kutusu (raporlanan veriler)	24
Uygulanabilir talepler (önceliklendirilmiş).....	25
Talep-çerçeve eşlemesi (operasyonel görünüm).....	25
Malta – Bilgi Kutusu	27
Bağlam ve başlangıç durumu	27
Profesyonel ve gençlik perspektifleri.....	27
Raporda yakalanan temel sinyaller.....	27
Vaka çalışmaları	28
Vaka Çalışması 1: DigiVision – Genç Yayıncılar için Dijital Medya ve Uygulamalar	28
Vaka Çalışması 2: Malta Üniversitesi – Medya ve Dezenformasyon Atölyeleri.....	28
Literatür taraması öne çıkanları.....	28
5.3 Sırbistan (RTS)	28
Ülke profili: nicel öne çıkanlar ve uygulanabilir talepler (WP2 eki).....	28
Ülke bilgi kutusu (raporlanan veriler)	29
Uygulanabilir talepler (önceliklendirilmiş).....	29
Talep-çerçeve eşlemesi (operasyonel görünüm).....	30
Sırbistan – Bilgi Kutusu.....	31
Bağlam ve başlangıç durumu	31
Profesyonel odak grup içgörülerini.....	32
Profesyonel grup tarafından ifade edilen öncelikler	32
Gençlik anketinden sinyaller	32
Raporda yer alan nicel göstergeler	32
Vaka çalışmaları	33
Vaka Çalışması 1: DigiVision – Genç Yayıncılar için Dijital Medya ve Uygulamalar	33
Vaka Çalışması 2: Media Minds Academy (ruSTEM / ABD Büyükelçiliği desteği)	33
Literatür taraması öne çıkanları.....	33
5.4 Almanya (ZiB e.V.).....	33
Ülke profili: nicel öne çıkanlar ve uygulanabilir talepler (WP2 eki).....	33

Ülke bilgi kutusu (raporlanan veriler)	34
Uygulanabilir talepler (önceliklendirilmiş).....	34
Talep-çerçeve eşlemesi (operasyonel görünüm).....	35
Bağlam ve başlangıç durumu	36
Profesyonel perspektifler.....	36
Gençlik anketinden sinyaller	36
Dikkat çekici gözlemler	36
Vaka çalışmaları	37
Vaka Çalışması 1: GENius AI Atölyesi “Yapay Zeka ve Sanat: Yaratıcılığın Yeniden Tanımlanması” (ARIC Hamburg)	37
Vaka Çalışması 2: “Back to School 2025 – Yapay zeka ve deepfake’lerle nasıl başa çıkılır?” (klicksafe / Better Internet for Kids)	37
Literatür ve bağlamsal notlar	37
5.5 Çekya (Eduheart).....	37
Ülke profili: nicel öne çıkanlar ve uygulanabilir talepler (WP2 eki).....	37
Ülke bilgi kutusu (raporlanan veriler)	37
Vaka çalışmaları	38
Öncelikli uygulama odağı	38
Bağlam ve başlangıç durumu	38
Profesyonel odak grup içgörüler.....	38
Gençlik anketinden sinyaller	38
Engeller ve tutumlar (seçilmiş nicel sonuçlar)	39
Vaka Çalışması 1: Çekya’da Yapay Zeka Okuryazarlığı ve Medya Eğitimi Atölyeleri	39
Vaka Çalışması 2: Gençlerin Dijital Yaratıcılığı ve Sorumlu İçerik Üretimi	40
6. Medyada Yapay Zeka Çerçevesi için Karşılaştırmalı Analiz ve Çıkarımlar	40
6.1 Yakınsamalar ve ayrışmalar.....	40
Yakınsamalar (yüksek güven).....	40
Ayrışmalar (bağlama bağlı)	41
6.2 Medyada Yapay Zeka Çerçevesi için önerilen yapı	41
Çerçeve sütunları	41
6.3 Yetkinlik matrisi (taslak).....	43
7. WP3-WP5 Uygulama ve Sürdürülebilirlik için Öneriler	44
7.1 Eğitim mimarisi önerileri.....	44
7.2 Kaynak merkezi ve güncelleme modeli.....	45
7.3 Yaygınlaştırma ve katılım önerileri.....	45

7.4 İzleme ve değerlendirme önerileri (WP2-WP3 sürekliliği).....	45
8. Sınırlılıklar ve Kalite Hususları	46
Ulusal raporlarda gözlenen başlıca sınırlılıklar	46
Önerilen kalite güvence eylemleri	46
Ek A. Birleştirilmiş Öneri Kaydı	48
Ek B. Vaka Çalışması Matrisi.....	50
Ek C. Ülke Bilgi Föyleri (hızlı başvuru)	52
Türkiye.....	52
Vurgulanan başlıca fırsatlar	52
Vurgulanan başlıca riskler/endişeler	52
Vurgulanan başlıca eğitim ihtiyaçları	52
Malta	52
Vurgulanan başlıca fırsatlar	52
Vurgulanan başlıca riskler/endişeler	52
Vurgulanan başlıca eğitim ihtiyaçları	52
Sırbistan	53
Vurgulanan başlıca fırsatlar	53
Vurgulanan başlıca riskler/endişeler	53
Vurgulanan başlıca eğitim ihtiyaçları	53
Almanya	53
Vurgulanan başlıca fırsatlar	53
Vurgulanan başlıca riskler/endişeler	53
Vurgulanan başlıca eğitim ihtiyaçları	53
Çekya.....	54
Vurgulanan başlıca fırsatlar	54
Vurgulanan başlıca riskler/endişeler	54
Vurgulanan başlıca eğitim ihtiyaçları	54
Ek D. Ülkelere Göre Nicel Alıntılar (WP2)	55
D.1 Türkiye (Medya-İş) – Anket alıntıları (sayılar)	55
D.2 Malta (PBS) – Anket alıntıları.....	55
D.3 Sırbistan (RTS) – Anket tutum dağılımları.....	56
D.4 Almanya (ZiB e.V.) – Anket alıntıları.....	56
Ek E. Ülke Uygulama Yol Haritaları (WP3-WP5).....	57
E.1 Türkiye – 12 haftalık uygulama yol haritası (pratik).....	57

E.2 Malta – 12 haftalık uygulama yol haritası (pratik)	57
E.3 Sırbistan – 12 haftalık uygulama yol haritası (pratik)	58
E.4 Almanya – 12 haftalık uygulama yol haritası (pratik)	58
E.5 Çekya – 12 haftalık uygulama yol haritası (pratik)	58

1. Yönetici Özeti

AI4YOUTH MEDIA, gençlerin ve gençlik çalışanlarının yapay zeka okuryazarlığını ve dijital becerilerini geliştirmeyi, yapay zekanın etik kullanımını teşvik etmeyi ve uygulamalı öğrenme ile topluluk katılımı yoluyla medya inovasyonunu desteklemeyi amaçlayan bir Erasmus+ KA220-YOU iş birliği ortaklığıdır. İş Paketi 2 (WP2), masa başı araştırma, profesyonel odak grupları (veya yapılandırılmış profesyonel görüşmeler), gençlik anketleri ve ulusal vaka çalışmalarını birleştiren karşılaştırmalı bir metodolojiyle mevcut ihtiyaçların belirlenmesine odaklanır. WP2 çıktıları, Medyada Yapay Zeka Çerçevesi ile bunu izleyen öğrenme, eğitim ve yaygınlaştırma faaliyetleri için kanıt temelini oluşturur.

Bu Genel Rapor, Almanya, Malta, Sırbistan, Türkiye ve Çekya'daki ortak kuruluşlar tarafından sunulan ulusal raporları sentezler. Nicel sinyalleri (anket örüntülerini) nitel içgörülerle (profesyonel tartışmalar ve açık uçlu değerlendirmeler) birleştirir ve bunları çerçeve tasarımı, eğitim mimarisi ve uygulama planlaması için pratik çıkarımlara dönüştürür.

Ülkeler arası temel mesajlar

- Gençler ve kariyerinin başındaki profesyoneller arasında yapay zeka benimsemesi hâlihazırda yaygındır; konuşma tabanlı yapay zeka (örn. ChatGPT sınıfı araçlar) varsayılan başlangıç noktası işlevi görmektedir. Kullanım örnekleri yazma desteği, fikir üretme, çeviri, özetleme, sosyal medya içeriği ve temel görsel tasarım etrafında kümelenmektedir.
- Günlük kullanımda güven düzeyi görece yüksektir; ancak sistemlerin nasıl çalıştığına ilişkin kavramsal anlayış (yanlılık, eğitim verisi, sınırlılıklar, köken bilgisi) eşit dağılmamış olup çoğu zaman yöntemsellik olmaktan çok sezgiseldir.
- Etik riskler ülkeler arasında benzerleşmektedir: dezenformasyon ve deepfake'ler; yanlılık ve ayrımcılık; gizlilik ve kişisel veriler; fikri mülkiyet ve yazarlık; profesyonel ve eğitim bağlamlarında şeffaflık ve hesap verebilirlik.
- Eğitim talebi pratik ve rol temellidir: katılımcılar gerçek medya görevleriyle uyumlu somut iş akışları, örnekler, şablonlar ve "yap ve değerlendir" alıştırmaları talep etmektedir. Yalnızca normatif (neyin iyi olduğu) değil, operasyonel (ne yapılacağı) rehberliğe yönelik güçlü bir tercih ortaya çıkmıştır.

- Erişim, özellikle ücretli abonelikler, donanım veya istikrarlı bağlantı gerektiren durumlarda, birçok bağlamda yapısal bir engel olmaya devam etmektedir. Maliyet ve eşitsiz kurumsal kapasite, mevcut dijital uçurumları derinleştirme riski taşımaktadır.
- Çekya bulguları, gençlerin ve gençlik çalışanlarının yapay zeka araçlarını günlük öğrenme, iletişim ve yaratıcı medya görevlerinde zaten kullandığını; ancak bu kullanımın çoğu zaman sistematik olmaktan çok pratik ve sezgisel kaldığını ayrıca doğrulamaktadır. Bu durum güvenli istem yazma rehberliği, doğrulama rutinleri, yapay zeka kullanımını beyan etme kuralları, telif hakkı farkındalığı ve erişilebilir düşük maliyetli araç seçeneklerine duyulan ihtiyacı güçlendirmektedir.

Medyada Yapay Zeka Çerçevesi için yüksek öncelikli çıkarımlar

- Gençlik çalışanları ve medya eğitimcileri tarafından uzman hukuki/teknik destek olmadan uygulanabilecek asgari etik-operasyonel standartlar (şeffaflık, tasarımdan itibaren gizlilik, yanlılık kontrolleri, atıf ve telif hakkı düzeni) tanımlanmalıdır.
- Rol (gençler, gençlik çalışanları, eğitimciler, medya profesyonelleri) ve görev (metin, ses, video, tasarım, doğrulama) temelinde farklılaştırılmış modüler eğitim yolları oluşturulmalıdır.
- Dezenformasyona dayanıklılık yatay bir yetkinlik olarak yerleştirilmelidir: doğrulama rutinleri, sentetik medya tespit okuryazarlığı ve yapay zeka çıktılarında “güven kalibrasyonu”.
- Materyalleri güncel tutmak için önerilen araç ekosistemi, istem kalıpları, kontrol listeleri ve güncelleme prosedürlerini içeren yaşayan bir kaynak merkezi modeli sağlanmalıdır.
- Sorumlu gençlik medya üretimi için Çekya bulgularıyla desteklenen pratik güvence önlemleri; özellikle güvenli istem yazma, kaynak kontrolü, yapay zeka kullanımını beyan etme, telif hakkı ve atıf kuralları, gizlilik koruması ve yapay zeka tarafından üretilen görüntü, video ve seslerin sorumlu kullanımı dahil edilmelidir.

2. Proje Arka Planı ve Gerekçesi

Üretken yapay zekanın hızlı yayılımı, bilginin üretilme, dağıtılma ve tüketilme biçimini değiştirmiştir. Gençler için yapay zeka araçları günlük öğrenme, iletişim ve yaratıcı ifade süreçlerine giderek daha fazla entegre olmaktadır. Medya bağlamlarında aynı araçlar içerik üretimini hızlandırmakta ve yeni anlatı biçimlerini mümkün kılmakta; aynı zamanda dezenformasyon, manipülasyon ve sentetik medya kötüye kullanımının eşiğini düşürmektedir.

AI4YOUTH MEDIA, medya okuryazarlığı geleneklerini pratik yapay zeka beceri gelişimiyle birleştirerek bu çift kullanımlı gerçekliğe yanıt verir. Proje, gençleri ve onlarla çalışan kişileri (gençlik çalışanları, eğitimciler, medya mentorları) yapay zekayı sorumlu ve insan merkezli bir şekilde benimsemeleri için destekleyecek biçimde konumlandırılmıştır.

Proje başvurusuna göre AI4YOUTH MEDIA, 01/02/2025-31/01/2027 tarihleri arasında (24 ay) yürütülmekte olup medyada yapay zeka kullanımına yönelik etik bir çerçeve, uygulamalı eğitim ve geniş çevrim içi kitlelere ile yerel ekosistemlere ulaşmak üzere tasarlanmış topluluk odaklı yaygınlaştırma gibi çıktıları hedeflemektedir.

Konsorsiyum ve roller (WP2 perspektifi)

Ülke	Ortak kuruluş	WP2 katkısı (birincil)	Sunulan veri kaynakları
Almanya	ZiB e.V.	Professional interviews/odak grup, gençlik anket, national vaka çalışmaları	Ulusal rapor (PDF taslağı)
Malta	PBS	Professional discussion + gençlik anket, national vaka çalışmaları, literature scan	Ulusal rapor (PDF)
Sırbistan	RTS	Profesyonel odak grup, gençlik anket, national vaka çalışmaları, literature scan	Ulusal rapor (PDF)
Türkiye	Medya-İş	Profesyonel odak	Ulusal rapor

		grup, gençlik anket, national vaka çalışmaları, literatür taraması	(DOCX)
Çekya	Eduheart	Profesyonel odak grup / yapılandırılmış girdi, gençlik anketi, ulusal vaka çalışmaları, ulusal analiz	Ulusal rapor (DOCX)

WP2'nin proje mantığı içindeki yeri

WP2, kanıt üreten iş paketidir. Amacı; (i) gençlik medyası bağlamlarında yapay zeka kullanımının mevcut başlangıç durumunu haritalamak, (ii) somut riskleri ve kapasite boşluklarını belirlemek, (iii) umut vadeden uygulamaları vaka çalışmaları aracılığıyla belgelemek ve (iv) bu girdileri uygulayıcılar için eyleme geçirilebilir yapılandırılmış bir Medyada Yapay Zeka Çerçevesine dönüştürmektir.

3. WP2 Amaçları, Araştırma Tasarımı ve Metodoloji

3.1 WP2 amaçları

- Gençlerin ve uygulayıcıların medya ile ilişkili görevlerde ve öğrenme bağlamlarında yapay zeka araçlarını hâlihazırda nasıl kullandığını belirlemek.
- Gençlik medya çalışmalarıyla ilgili etik ve hukuki endişeler dahil olmak üzere algılanan yararları ve riskleri değerlendirmek.
- Farklı roller (gençlik çalışanları, eğitimciler, medya mentorları, gençler) için eğitim ihtiyaçlarını ve önceliklerini belirlemek.
- Ulusal düzeydeki bağlam faktörlerini (erişim, kurumsal hazırlık, yerel söylem) yakalamak ve analiz etmek.
- Medyada Yapay Zeka Çerçevesinin ve sonraki eğitim kaynaklarının tasarımını doğrudan bilgilendiren karşılaştırmalı bir sentez sunmak.

3.2 Veri kaynakları ve araçlar

Ortaklar ortak bir WP2 araç seti uygulamıştır: (i) ulusal odak grup veya yapılandırılmış profesyonel görüşmeler, (ii) gençlik anketi (Likert + açık uçlu bileşenler), (iii) yenilikçi uygulamaları belgeleyen en az iki ulusal vaka çalışması ve (iv) kısa bir literatür taraması. Birçok ülkede odak grup ve anket verileri birbirine yakın zamanlarda toplanmış ve nicel örüntüleri nitel açıklamalarla üçgenlemek için birlikte yorumlanmıştır. Çekya ulusal raporu da gençlik çalışanları, eğitimciler ve medya ile ilişkili profesyonellerden alınan profesyonel girdileri gençlik anketi, ulusal analiz ve iki ulusal vaka çalışmasıyla birleştirerek aynı genel mantığı izlemektedir.

3.3 Örneklerin karşılaştırmalı özeti

Bu bölüm, ulusal WP2 raporlarına dayanarak ortak ülkeler genelinde raporlanan örneklem özelliklerini birleştirir. Rakamlar, şeffaflık ve ülkeler arası yorumu desteklemek amacıyla ortaklar tarafından raporlandığı şekilde sunulmuştur.

Tablo, WP2'den WP3'e süreklilik (eğitim tasarımı) için ve 4-7. Bölümlerdeki birleştirilmiş bulguların yorumlanması amacıyla hızlı başvuru kaynağı olarak kullanılmaktadır.

Ülke (Ortak)	Odak Grup (tarih; N; profil)	Anket (N; yaş aralığı/profil)	Key quantitative signals (selected)	Vaka çalışması nicel çıktıları (raporlandığı durumlarda)
Türkiye (Medya-İş)	2025 (raporlandı); N=10; medya ekosistemi profesyoneller ile yarı yapılandırılmış çevrim içi odak grup	N=10; 15–29	<ul style="list-style-type: none"> Yapay zeka kullanımı: 9/10 sık; 1/10 bazen Araç kullanımı: ChatGPT 10/10; Gemini 6/10; Canva AI 5/10; çok modlu araçlar 5/10; video/ses araçları 3/10 Engeller: maliyet 7/10; etik riskler 2/10; karmaşıklık 2/10;	Curriculum analysis across 72 universities; national atölye ile 30+ experts (raporlanan).

			diğer 1/10; sorumlu kullanım ort. 4,4/5	
Malta (PBS)	28.10.2025; N=12; medya öğrencileri/çalışanları, gazeteci adayları, içerik üreticileri, yaratıcılar	N=12; Primarily 20–29 (table includes 15–19 ve one 30–37 respondent)	<ul style="list-style-type: none"> • Yapay zeka kullanımı: %66,7 sık; %25,0 bazen; %8,3 hiç. • Engeller: maliyet %58,3; erişim kısıtları %33,3; etik kaygılar %33,3. • Tutumlar: %91,7 yapay zekanın sorumlu kullanılması gerektiğine katılıyor; %66,7 yapay zekanın yaratıcılığı desteklediğine katılıyor; %50,0 yanlışlık risklerini anladığını belirtiyor. 	No consistent numeric çıktılar raporlanan için two vaka çalışmaları; emphasis is üzerine iş akışı relevance.
Sırbistan (RTS)	13.11.2025; N=12; medya profesyonelleri, üniversite öğretim üyeleri, STK'lar aracılığıyla gençlerle çalışan sanatçılar	N=11 (implied); 24–37 (raporlanan)	<ul style="list-style-type: none"> • Yanlılık anlayışı: %54,55 düzey 5; %36,36 düzey 4; %9,09 düzey 3 • Yaratıcılık ifadesi: %36,36 düzey 3; %27,27 düzey 2; %27,27 düzey 4; %9,09 düzey 1 • Sorumlu kullanım: %100 düzey 5 	Kırsal kesimdeki 20 eğitimci için iki günlük eğitim; 10 eğitsel video üretimi (raporlandı).

Almanya (ZiB e.V.)	15.10.2025; N=10; Social workers, öğretmenler, yapay zeka-kullanarak professionals	N=10; 16–28 (raporlanan)	<ul style="list-style-type: none"> • Yaklaşık %80 yapay zekayı sık sık/ara sıra kullandığını bildirmiştir; 1 katılımcı nadir kullanım bildirmiştir • Güven: yarıdan fazlası güvenini 5/5 olarak, çoğu diğer katılımcı 4/5 olarak değerlendirmiştir • Belirtilen araçlar: ChatGPT, Canva AI, CapCut, Gamma AI, Gemini, ElevenLabs, NotebookLM; ayrıca Sora AI ve Pixiverse 	Not systematicall y quantified içinde ulusal rapor draft.
Çekya	Tarih belirtilmemiş; N=11; dijital, yaratıcı veya eğitim bağlamlarında gençlerle çalışan gençlik çalışanları / eğitimciler / medya ile ilişkili	N=12; medya, yaratıcı, eğitimsel veya dijital etkinliklere katılan gençler	Yapay zeka kullanımı: 7/12 sık; 4/12 bazen; 1/12 nadir/düzenli kullanım yok. Araçlar: ChatGPT 11/12; Canva AI 6/12; Gemini veya benzer araçlar 5/12; video/ses yapay zeka araçları 4/12. Güven:	No systematic numeric çıktılar raporlanan için two vaka çalışmaları; emphasis is üzerine yapay zeka okuryazarlığı atölyeler ve

	profesyoneller		düzy 5 = 2/12; düzy 4 = 4/12; düzy 3 = 5/12; düzy 2 = 1/12. Engeller: maliyet 7/12; etik kaygılar 5/12; karmaşıklık 4/12; erişim kısıtları 3/12.	sorumlu gençlik digital creativity.
--	----------------	--	--	---

Not: Yanıt oranları ve sayılar ulusal raporlarda belirtildiği şekilde yeniden verilmiştir. Bir ulusal rapor sayılar yerine nitel tanımlayıcılar (örn. “birkaç”, “çok sayıda”) sunduğunda sentez orijinal ifadeyi korur ve tahminden kaçınır.

Ülke	Professional session (date, format, N, profiles)	Gençlik anket (N, age range, notes)	Veri quality notes
Almanya	ZiB e.V.	Professional interviews/odak grup, gençlik anket, national vaka çalışmaları	Ulusal rapor (PDF taslağı)
Malta	PBS	Professional discussion + gençlik anket, national vaka çalışmaları, literature scan	Ulusal rapor (PDF)
Sırbistan	RTS	Profesyonel odak grup, gençlik anket, national vaka çalışmaları, literature scan	Ulusal rapor (PDF)
Türkiye	Medya-İş	Profesyonel odak grup, gençlik anket, national vaka çalışmaları, literatür taraması	Ulusal rapor (DOCX)

Çekya	Eduheart	Profesyonel odak grup / yapılandırılmış girdi, gençlik anketi, ulusal analiz, iki vaka çalışması	Profesyonel grup ve gençlik anketi için net N değerleri sunulmuştur. Vaka çalışmaları için sistematik nicel çıktılar belirtilmemiştir.
-------	----------	--	--

3.4 Analitik yaklaşım

Ulusal ekipler tematik sentez yaklaşımını uygulamıştır. Nicel anket sonuçları betimsel olarak özetlenmiştir (mevcut olduğunda sayılar ve yüzdeler). Profesyonel oturumlardan ve açık uçlu anket maddelerinden elde edilen nitel materyal ortak bir tema setine kodlanmıştır: mevcut kullanım örnekleri, fırsatlar, riskler ve etik konular, erişim ve benimseme engelleri, eğitim ihtiyaçları ve Medyada Yapay Zeka Çerçevesi için öneriler. Genel düzeyde bulgular, bağlamla ilişkili güçlü ortaklıkları ve anlamlı ayrışmaları belirlemek için ülkeler arasında karşılaştırılmıştır (örneğin: kurumsal hazırlık, işgücü piyasası koşulları, medya ekosistemleri ve erişim kısıtları).

4. Birleştirilmiş Bulgular (Ülkeler Arası Sentez)

4.1 Mevcut yapay zeka kullanım örüntüleri

Ülkeler genelinde yapay zeka kullanımı en çok metin merkezli görevlerde ve başlangıç düzeyindeki yaratıcı çalışmalarda yerleşmiştir. Konuşma tabanlı asistanlar yazma, özetleme, çeviri, beyin fırtınası ve planlama için genel amaçlı bir arayüz olarak kullanılmaktadır. Gençlerin medya üretimine katıldığı durumlarda yapay zeka; tasarım, sosyal medya varlıkları ve giderek artan şekilde platformlara gömülü yapay zeka özellikleri üzerinden ses/video desteği için de kullanılmaktadır.

Çekya bulguları bu örüntüyle tutarlıdır. Genç yanıtlayıcılar yapay zekayı esas olarak yazma desteği, fikir üretme, çeviri, görsel tasarım, sosyal medya içeriği ve öğrenme desteği için kullandıklarını bildirmiştir. ChatGPT türü araçlar baskın giriş noktasıdır; 12 Çek yanıtlayıcıdan 11'i ChatGPT kullandığını belirtmiştir. Canva AI, Gemini veya benzeri araçlar ile video/ses yapay zeka araçlarından da

söz edilmesi, yapay zeka kullanımının metin tabanlı yardımdan görsel ve görsel-ışitsel medya üretimine uzandığını göstermektedir.

Bildirilen yaygın araç kümeleri

- Konuşma tabanlı yapay zeka: ChatGPT sınıfı araçlar fikir geliştirme, taslak oluşturma, öğrenme desteği ve iş akışı organizasyonu için birincil arayüz olarak kullanılmaktadır.
- Tasarım ve sosyal medya: Canva AI, CapCut, Gamma AI ve benzeri araçlar hızlı görsel/medya varlığı üretimi, şablonlu içerik ve sunum çıktıları için kullanılmaktadır.
- Ses/video desteği: üretim veya deneme süreçlerine katılanlar tarafından platform ya da paket özellikleri (örn. Adobe yapay zeka araçları) ve yeni üreticiler (örn. Sora sınıfı araçlar) kullanılmaktadır.
- Bilgi ve araştırma artırımı: not alma ve bilgi getirmeye yönelik araçlar (örn. NotebookLM sınıfı araçlar) daha dijital açıdan gelişmiş veya keşifçi kullanıcı gruplarında görülmektedir.

4.2 Algılanan fırsatlar

- Yaratıcılık ve hızlı prototipleme: yapay zeka, ilk taslakları ve varyasyonları üretmek için gereken çabayı azaltarak denemeyi ve yaparak öğrenmeyi destekler.
- Verimlilik ve erişilebilirlik: yapay zeka tekrarlı görevlere harcanan zamanı azaltır ve çeviri, sadeleştirme ve yardımcı yazım yoluyla kapsayıcılığı destekleyebilir.
- Medya inovasyonu: katılımcılar, özgünlük ve atıf güvence altına alındığı takdirde arşiv çalışmaları, dijital hikaye anlatımı, sanal prodüksiyon ve veri destekli gazetecilikte fırsatlar görmektedir.
- Öğrenme desteği: gençler ve eğitimciler yapay zekayı anlamayı hızlandıran ve mentorluk kapasitesinin sınırlı olduğu durumlarda boşlukları kapatan bir araç olarak görmektedir.

4.3 Etik riskler ve yönetim ihtiyaçları

Katılımcılar için etik kaygılar soyut değildir; sentetik medya manipülasyonu, bulanıklaşan yazarlık ve içeriği daha hızlı üretme baskısı gibi somut medya gerçeklikleriyle bağlantılıdır. Raporlar, uzman olmayanlar tarafından

uygulanabilecek pratik güvence önlemlerine duyulan ihtiyaçta birleşmektedir. Çekya, etik risklerin günlük gençlik medya uygulamalarıyla doğrudan bağlantılı olduğuna dair ek kanıt sunmaktadır. Yanıtlayıcılar dezenformasyon, deepfake'ler, belirsiz kaynaklar, gizlilik, intihal, telif hakkı, yazarlık, özgünlük kaybı ve yapay zeka tarafından üretilen yanıtlara aşırı bağımlılık konusunda endişelerini dile getirmiştir. Ayrıca yapay zeka tarafından üretilen görüntülerin, videoların ve seslerin rıza olmadan kullanılması riskinden özellikle söz etmişlerdir. Bu bulgular; beyan, rıza, atıf, gizlilik koruması ve insan editoryal sorumluluğu konusunda pratik kurallara duyulan ihtiyacı güçlendirmektedir.

Tekrar tekrar vurgulanan risk kategorileri

- Dezenformasyon ve deepfake'ler: manipüle edilmiş içeriği ölçeklendirme ve kamusal bilgiye duyulan güveni zayıflatma potansiyeli.
- Yanlılık ve ayrımcılık: yapay zeka çıktılarının toplumsal yanlılıkları yansıtır güçlendirebileceğine ilişkin farkındalık; bunların nasıl tespit edilip azaltılacağı konusunda belirsizlik.
- Gizlilik ve kişisel veriler: kişisel verilerin, gençlere ait verilerin veya hassas materyallerin üçüncü taraf sistemlere yüklenmesiyle ilişkili riskler.
- Fikri mülkiyet ve yazarlık: yapay zeka tarafından üretilen çıktıların mülkiyeti, telif hakkına tabi eğitim verilerinin kullanımı ve uygun atıf uygulamaları konusunda kafa karışıklığı.
- Şeffaflık ve hesap verebilirlik: eğitim ve profesyonel bağlamlarda yapay zeka desteğini beyan etme ve editoryal sorumluluğu sürdürme ihtiyacı.

4.4 Erişim ve benimseme engelleri

- Aboneliklerin ve premium özelliklerin maliyeti; cihazlara ve istikrarlı bağlantıya eşitsiz erişim.
- Kurumsal kısıtlar: deneme yapmaya yönelik sınırlı örgütsel kapasite, politika eksikliği ve öğretmenler arasında düşük güven.
- Beceri boşlukları: doğrulama rutinleri, istem stratejileri ve güvenli veri uygulamaları konusunda eşit olmayan anlayış.
- Kültürel ve işgücü piyasasına ilişkin kaygılar: özellikle geleneksel medya ortamlarında işlerin yer değiştirmesi ve beceri kaybı konusunda endişe.
- Çekya anketi erişim engellerini nicel biçimde doğrulamaktadır. Maliyet, 12 genç yanıtlayıcıdan 7'si tarafından bildirilen en sık belirtilen engeldir; bunu 5

yanıtlayıcıyla etik kaygılar, 4 yanıtlayıcıyla karmaşıklık ve 3 yanıtlayıcıyla erişim sınırlılıkları izlemektedir. Bu durum, gelecekteki eğitim materyallerine ücretsiz veya düşük maliyetli araç alternatiflerinin, kurumsal erişim stratejilerinin ve basit adım adım rehberliğin dahil edilmesini desteklemektedir.

4.5 Eğitim ihtiyaçları ve tercih edilen formatlar

Eğitim talebi tutarlı biçimde uygulamalı kapasite geliştirme olarak çerçevelenmektedir. Katılımcılar rollere ve görevlere doğrudan karşılık gelen modüler öğrenme yolları, senaryo temelli alıştırmalar, kontrol listeleri ve örnekler istemektedir. Kısa bilgi girişleri, rehberli uygulama, akran değerlendirmesi ve bir kaynak merkezi üzerinden izleme desteğini içeren karma formatları tercih etmektedirler.

Raporlarda öne çıkan eğitim öncelikleri

- Medya görevleri için pratik iş akışları (metinden içeriğe üretim hatları, düzenleme desteği, planlama ve senaryo yazımı, görsel varlık üretimi).
- Doğrulama ve güven rutinleri (kaynak değerlendirme, çapraz kontrol, köken bilgisi, sentetik medya tespitinin temelleri).
- Etik-operasyonel kurallar (tasarımdan itibaren gizlilik, atıf, yanlılık kontrolleri, beyan, güvenli istem yazma ve veri işleme).
- Araç ekosistemi okuryazarlığı (hangi araçların bulunduğu, neye uygun oldukları, ücretli/ücretsiz alternatifler ve güncelleme stratejileri).
- Gençlik çalışanları ve eğitimciler için kolaylaştırıcılık becerileri (kopyayı veya aşırı bağımlılığı normalleştirmeden yapay zeka kullanımının nasıl öğretilceği).
- Güvenli istem yazma, insan değerlendirmesi, yapay zeka kullanımını beyan etme, telif hakkı ve atıf, görüntü/ses/video kullanımı için rıza ve genç üreticilere yönelik pratik kontrol listeleri dahil olmak üzere sorumlu gençlik medya üretim rutinleri.

5. Ülke Bölümleri

Bu bölüm her ulusal raporu tutarlı bir yapıda özetler: bağlam, profesyonel oturum içgörülerini, gençlik anketi sinyalleri, vaka çalışmaları ve literatür öne

çıkanları. Ülke bölümleri, ülkeler arası sentezde kaybolabilecek nüansları korumak amacıyla bilinçli olarak ayrıntılı tutulmuştur.

5.1 Türkiye (Medya-İş)

Ülke profili: nicel öne çıkanlar ve uygulanabilir talepler (WP2 eki)

Bu ek, ülke bölümünü somut, rapora dayalı sinyallerle ve WP3-WP5'te (eğitim tasarımı, kaynak merkezi, yaygınlaştırma ve sürdürülebilirlik) doğrudan operasyonelleştirilmek üzere tasarlanmış uygulanabilir talepler setiyle genişletir.

Ülke bilgi kutusu (raporlanan veriler)

Ortak kuruluş	Medya-İş
Odak grup (tarih; N; profil)	2025 (raporlandı); N=10; medya ekosistemi profesyonelleriyle yarı yapılandırılmış çevrim içi odak grup
Anket (N; yaş aralığı/profil)	N=10; 15–29
Temel nicel sinyaller	• Yapay zeka kullanımı: 9/10 sık; 1/10 bazen • Araç kullanımı: ChatGPT 10/10; Gemini 6/10; Canva AI 5/10; çok modlu araçlar 5/10; video/ses araçları 3/10 • Engeller: maliyet 7/10; etik riskler 2/10; karmaşıklık 2/10; diğer 1/10; sorumlu kullanım ort. 4,4/5
Vaka çalışmaları (nicel çıktılar)	Curriculum analysis across 72 universities; national atölye ile 30+ experts (raporlanan).
Öncelikli uygulama odağı (WP3-WP5)	Aşağıdaki eyleme dönüştürülebilir talep listesine bakınız.

Uygulanabilir talepler (önceliklendirilmiş)

Ana engeli gidermek için maliyet azaltma yolları (kurumsal erişim + açık alternatifler).

Genç üreticiler ve genç gazeteciler için uygulama ağırlıklı doğrulama ve güvenilirlik modülleri.

Sezgisel kullanımın ötesinde teknik anlayışı derinleştirme (modeller, veri izleri, yanlılık).
Etik güvenlik sınırlarıyla çok modlu üretim iş akışları (metin-görsel-video-ses).
Üniversiteler ve mesleki merkezlerle entegrasyon yolları (müfredat analizinden yararlanarak).
Eğitmen ağı ve ToT modeli.
Araçlar ve politika değişiklikleri için hızlı güncelleme döngüsü.
Paydaşlarla birlikte tasarım rutinleri (30+ uzman atölyesi modeline dayanarak).

Talep-çerçeve eşlemesi (operasyonel görünüm)

Uygulanabilir talep	Çerçeve sütunu / modül	Entegre edilecek WP3/çıktılar	Operasyonelleştirme (ne üretilecek)
Maliyet-reduction pathways (institutional erişim + open alternatives) için address main barrier	Erişim ve kapsayıcılık	Araç rehberliği + ortaklık modeli	Lisans seçenekleri, açık kaynak kısa listesi ve bütçeleme rehberliği
Genç içerik üreticileri ve genç gazeteciler için uygulama ağırlıklı doğrulama ve güvenilirlik modülleri	Doğrulama ve medya bütünlüğü	WP3 eğitimi + laboratuvarlar	Doğrulama alıştırmaları, platforma özgü kontrol listeleri, köken bilgisi egzersizleri
Deepen technical understanding beyond intuitive kullanım (modeller, veri traces, yanlılık)	Yapay zeka temelleri ve eleştirel düşünme	Çekirdek modül + mikro öğrenme	Kısa üniteler, kısa sınavlar ve “yaygın hatalar” örnekleri
Multimodal üretim iş akışları (text-image-video-audio) ile etik guardrails	Yaratıcı üretim iş akışları	Proje tabanlı modüller	Uçtan uca proje kitleri ve değerlendirme rubrikleri

Integration pathways ile universities ve vocational centres (drawing üzerine curricula analysis)	Kurumsal entegrasyon	Paydaş katılım planı	Mutabakat zabitleri, mikro yeterlilik taslağı, müfredatla uyum
Trainer network ve ToT model	Kapasite geliştirme ve pedagoji	ToT paketi + akran öğrenmesi	Eğitmen el kitabı, topluluk oturumları ve KG kontrol listeleri
Araçlar ve politika değişiklikleri için hızlı güncelleme döngüsü	Sürdürülebilirlik ve bakım	Merkez yönetim modeli	Üç aylık güncelleme protokolü ve değişiklik kayıtları
Paydaşlarla ortak tasarım rutinleri (30'dan fazla uzmanla yürütülen atölye modeline dayalı)	Katılım ve yönetim	Birlikte tasarım araç seti	Atölye senaryoları, kolaylaştırma araçları ve karar kayıtları

Türkiye – Bilgi Kutusu

Kalem	Ayrıntı
Profesyonel oturum	2025 (raporda tarih belirtilmemiş) Çevrim içi, yarı yapılandırılmış N=10
Gençlik anketi	N=10 yaş aralığı 15-29
Veri türleri	Profesyonel odak grup; gençlik anketi; 2 vaka çalışması; literatür taraması

Bağlam ve başlangıç durumu

Türkiye ulusal raporu WP2 şablonuyla güçlü biçimde uyumludur ve nicel bulgular sunmaktadır. Gençler (15-29) arasında yapay zeka aracı benimsemesinin yüksek düzeyde olduğunu vurgulamakta; ekonomik erişilebilirliği etik ve karmaşıklık kaygılarının yanında birincil engel olarak tanımlamaktadır.

Profesyonel odak grup içgörürleri

- Katılımcılar arasında gençlik çalışanları, medya eğitimcileri, yaratıcı sektör profesyonelleri ve saha muhabirleri yer almakta; bu durum gençlik çalışması ile gerçek dünya medya pratiği arasında güçlü bir bağlantı olduğunu göstermektedir.
- Etik konular operasyonel terimlerle ifade edilmiştir: dezenformasyon ve yanlışlık; gizlilik ve veri riskleri; mesleki sorumluluk ve hukuki maruziyet; açık beyan ve doğrulama rutinlerine duyulan ihtiyaç.
- Eğitim ihtiyaçları; haber merkezi, sınıf ve gençlik merkezi ortamlarında uygulanabilecek uygulamalı, senaryo temelli öğrenmeyi ve pratik kılavuzları önceliklendirmektedir.

Gençlik anketinden sinyaller

Gençlik anketi (N=10, yaş 15-29) yapay zeka araçlarıyla yoğun etkileşime işaret etmektedir: 9 yanıtlayıcı sık kullanım, 1 yanıtlayıcı ise zaman zaman kullanım bildirmiştir. ChatGPT tüm yanıtlayıcılar tarafından kullanılmaktadır (10/10); Gemini gibi diğer araçlar da çoğunluk tarafından kullanılmaktadır (6/10).

Engeller ve tutumlar (seçilmiş nicel sonuçlar)

- Ana engel: maliyet (7 yanıtlayıcı); bu, premium erişimin eşitsizliğin temel itici güçlerinden biri olduğunu düşündürmektedir.
- Diğer engeller: etik riskler (2), karmaşıklık (2), diğer (1).
- Yanıtlayıcılar yanlışlığı tanımakta ve yanlışlık farkındalığını 1-5 ölçeğinde çoğunlukla 3-5 arasında derecelendirmektedir; ancak anlayış sezgisel kalmakta ve yapılandırılmış eğitim gerektirmektedir.

Vaka çalışmaları

Vaka Çalışması 1: Yapay Zeka ve Dijital Medya Atölyesi

Gençleri uygulamalı etkinlikler yoluyla yapay zeka ve dijital medya üretimiyle tanıştıran yapılandırılmış bir atölye girişimidir. Bu vaka, güvenli istem yazma, içerik doğrulama ve etik beyan alıştırmaları dahil olmak üzere yeniden kullanılabilir eğitim modüllerine dönüştürülebilecek uygulamalı bir yaklaşımı göstermektedir.

Vaka Çalışması 2: AI Stars (Yapay Zeka Yıldızları)

Eğiticilerin eğitimi, mobil eğitim bileşenleri ve okul/gençlik merkezi erişimi yoluyla yapay zeka kapasitesi geliştiren ülke çapında bir girişimdir. Vaka, ölçekleme modeli olarak özellikle ilgilidir ve erişim lojistiği, kaynak tasarımı ve büyük şehirlerin ötesinde kapsayıcılığı sağlama konusunda pratik dersler sunmaktadır.

Literatür taraması öne çıkanları

Türkiye literatür taraması yapılandırılmış bir teorik çerçeve sunmakta ve akademik eğilimleri gazetecilik müfredatları ile sektör ihtiyaçlarıyla ilişkilendirmektedir. Medya bağlamlarında yapay zeka okuryazarlığının (uygun düzeyde) teknik anlayışı, etiği ve görev temelli yetkinliği bütünleştirmesi gerektiği; müfredatların ise yapay zeka araçlarının evrimine ayak uydurmak için düzenli olarak güncellenmesi gerektiği görüşünü desteklemektedir.

- Kuruluşlar için hafif uygulama kontrol listesi (cihazlar, hesaplar, veri koruma temelleri ve güvenli sınıf kurulumu).
- Eğitimci güçlendirme: kolaylaştırıcı notları, sorun giderme ipuçları ve “yaygın başarısızlık biçimleri” (halüsinasyon, aşırı güven, stereotip pekiştirme).
- Yeniden kullanılabilir değerlendirme araçları: ön/son öz yeterlik ölçekleri, yansıtıcı günlük istemleri ve yapay zeka destekli medya çıktıları için rubrik şablonları.
- Reşit olmayanlarla çalışma için kısa bir koruma eki (gizlilik, rıza, kimlik koruma ve sorumlu yayıncılık).
- Görev ve risk düzeyine göre araç seçimi rehberliği (düşük riskli beyin fırtınası ve yüksek riskli olgusal iddialar).
- Gençlik üretimleri için “insan döngüde” editoryal iş akışı (roller, inceleme kapıları ve kalite güvence kontrol listeleri).
- Medya görevleri için yanlılık/kalite kontrol noktalarıyla istem kalıpları (başlık taslağı, senaryo taslakları, röportaj hazırlığı, özetleme).
- Üretken çıktılar (görsel/ses/video) için telif hakkı ve lisanslama rehberliği; ticari olmayan gençlik projeleri için risk matrisi ve güvenli kullanım sezgileri dahil.
- Doğrulama iş akışı paketi: kaynak kontrol adımları, tersine arama rehberliği, deepfake uyarı işaretleri ve yüksek riskli öğeler için eskalasyon yolu.

- Gençlik medya çıktıları için kısa bir “yapay zeka beyanı ve etiketleme” kiti (şablonlar + örnekler + yapılacak/yapılmayacak kurallar).

Türkiye bulguları, yüksek günlük yapay zeka benimsemesine ve yapılandırılmış, etik odaklı iş akışlarına yönelik açık bir talebe işaret etmektedir. Aşağıdaki destek talepleri pratik, WP3-WP5 içinde uygulanabilir ve gençlik çalışanları, medya eğitimcileri ile genç üreticiler tarafından doğrudan kullanılabilir niteliktedir:

Tercih edilen destek talepleri (pratik)

- Yapay zeka medya okuryazarlığı için bir mikro yeterlilik/rozet seti (örn. Doğrulama, Etik Üretim, Medya için İstem Yazma, Haklar ve Lisanslama).
- Entegre yapay zeka kontrol noktalarına sahip gençlik üretimleri (podcast, kısa video, sosyal medya kampanyası) için modüler şablon kütüphanesi.
- Dezenformasyon ve sentetik medya farkındalığı için pratik araç seti: senaryo kartları, rol yapma senaryoları ve sınıfta kullanıma hazır etkinlikler.
- (i) amaç, (ii) veri hassasiyeti, (iii) beyan, (iv) doğrulama ve (v) hak yönetimini birleştiren “sorumlu üretim” kontrol listesi.
- Projenin yetkinlik modeliyle uyumlu, gençlik çalışanları ve eğitmenler için iki dilli (TR/EN) “Medyada Yapay Zeka Hızlı Rehberi”.

Çerçevenin Türkiye ekosistemi için eyleme geçirilebilir olmasını sağlamak amacıyla aşağıdaki çıktılar WP3 çıktılarının parçası olarak önerilmektedir. Bunlar, diğer ortak ülkelerin de yararlanabileceği aktarılabilir varlıklar olarak çerçevelenmiştir:

Medyada Yapay Zeka Çerçevesini güçlendirecek Türkiye’ye özgü çıktılar

Pratik bir pilot paketleme seçeneği (gösterge niteliğinde), 2-4 oturumda sunulan 12-16 eğitim saatinden oluşur; süreç doğrulanmış bir medya çıktısı (örn. podcast bölümü veya kısa video) ve yansıtıcı öğrenme günlüğüyle tamamlanır. Yukarıdaki paketleme, ulusal rapor verilerinin yerine geçmek üzere değil, WP4 uygulama modeli olarak önerilmektedir.

- Hat B – Bütünlük ve doğrulama: dezenformasyon tespiti, deepfake farkındalığı ve doğrulama rutinleri üzerine; günlük gençlik medya tüketimine hızla aktarılmak üzere tasarlanmış uygulamalı alıştırmalar.

- Hat A – Sorumlu yapay zeka destekli üretim: yapay zekanın fikir geliştirme, senaryo yazımı ve post-produksiyon desteği için kullanıldığı; beyan ve kalite kapılarıyla birleştirilen kısa medya üretim döngüleri.

Türkiye, yüksek yapay zeka aracı aşinalığını yapılandırılmış sorumluluk güvenceleriyle birleştiren pilot uygulama için uygun konumdadır. Ulusal odak grup ve anket sinyallerine dayanarak çift hatlı bir pilot yaklaşım önerilmektedir:

5.2 Malta (PBS)

Ülke profili: nicel öne çıkanlar ve uygulanabilir talepler (WP2 eki)

Bu ek, ülke bölümünü somut, rapora dayalı sinyallerle ve WP3-WP5'te (eğitim tasarımı, kaynak merkezi, yaygınlaştırma ve sürdürülebilirlik) doğrudan operasyonelleştirilmek üzere tasarlanmış uygulanabilir talepler setiyle genişletir.

Ülke bilgi kutusu (raporlanan veriler)

Ortak kuruluş	PBS
Odak grup (tarih; N; profil)	28.10.2025; N=12; medya öğrencileri/çalışanları, gazeteci adayları, içerik üreticileri, yaratıcılar
Anket (N; yaş aralığı/profil)	N=12; Primarily 20–29 (table includes 15–19 ve one 30–37 respondent)
Temel nicel sinyaller	• Yapay zeka kullanımı: %66,7 sık; %25,0 bazen; %8,3 hiç. • Engeller: maliyet %58,3; erişim kısıtları %33,3; etik kaygılar %33,3. • Tutumlar: %91,7 yapay zekanın sorumlu kullanılması gerektiğine katılıyor; %66,7 yapay zekanın yaratıcılığı desteklediğine katılıyor; %50,0 yanlışlık risklerini anladığını belirtiyor.
Vaka çalışmaları (nicel çıktılar)	No consistent numeric çıktılar raporlanan için two vaka çalışmaları; emphasis is üzerine iş akışı relevance.
Öncelikli uygulama odağı (WP3-WP5)	Aşağıdaki eyleme dönüştürülebilir

talep listesine bakınız.

Uygulanabilir talepler (önceliklendirilmiş)

Malta'ya özgü ek operasyonel talepler (uygulama odaklı):

- Maliyet duyarlı bir araç erişim planı (ücretsiz/düşük maliyetli alternatifler, hesap hijyeni rehberliği ve gençlik merkezleri için paylaşımlı cihaz iş akışları).
- Yapay zeka çıktılarında aşırı bağımlılığı azaltmak için küçük ekipler için yapılandırılmış üretici iş akışı (roller: yapımçı, doğrulayıcı, editör).
- Gençlerin ürettiği içerikler için fikri mülkiyet, atıf ve platform kurallarına odaklanan kısa etik ve haklar modülü.
- Yerelleştirilmiş örnekler ve yansıtıcı tartışma istemleri kullanılarak temsilde yapay zeka yanlılığı üzerine bir mikro modül.

Maliyet engelini azaltmak için temel yapay zeka araçlarına kurumsal erişim veya desteklenen ücretsiz katman yolları.

Sentetik medya okuryazarlığı eğitimi (deepfake'ler, manipüle edilmiş medya, platform dinamikleri).

Üreticiler için tasarımdan itibaren gizlilik kontrol listeleri (yüz/ses/benzerlik, rıza, saklama).

Etik karar destekleri (intihalden kaçınma, özgünlük, atıf).

Gençlik medyası ortamlarında güvenlik sınırlarıyla üretim iş akışları (fikirden yayına).

Yanlılık farkındalığı uygulamaları (veri setlerinde yanlılık, stereotipler, çerçeveleme).

Ölçeklenebilir uygulama için eğitmen güçlendirme (gençlik çalışanları/medya eğitimcileri).

Sürekli iyileştirme için topluluk geri bildirim döngüsü.

Talep-çerçeve eşleşmesi (operasyonel görünüm)

Uygulanabilir talep	Çerçeve sütunu / modül	Entegre edilecek WP3/çıktılar	Operasyonelleştirme (ne üretilecek)
Institutional erişim için core yapay zeka araçlar veya supported ücretsiz-tier pathways için	Erişim ve kapsayıcılık	Araç rehberlik + sürdürülebilirlik planning	Satın alma seçenekleri, ücretsiz katman alternatifleri ve kullanım politikası şablonları

reduce maliyet barrier			
Sentetik medya okuryazarlığı eğitimi (deepfake'ler, manipüle edilmiş medya, platform dinamikleri)	Doğrulama ve medya bütünlüğü	WP3 modül + pratik labs	Gerçek dünya örnekleriyle uygulamalı laboratuvarlar; tespit adımları; raporlama yolları
İçerik üreticileri için tasarım gereği gizlilik kontrol listeleri (yüz/ses/benzerlik, rıza, saklama)	Veri protection & safeguarding	Etik guidelines + creator araçkit	Rıza şablonları, beyan ifadeleri ve güvenli saklama rehberliği
Etik decision aids (plagiarism avoidance, authenticity, atıf)	Ethics & transparency	Guidelines + quick-reference cards	Tek sayfalık karar ağaçları ve "kırmızı bayrak" senaryoları
Gençlik medya ortamlarında koruyucu çerçevelerle üretim iş akışları (fikir geliştirmeden yayına)	Yaratıcı üretim iş akışları	Eğitim modüller + example projects	Çıktılar ve değerlendirme rubrikleri içeren proje tabanlı öğrenme paketleri
Yanlılık farkındalık practicals (yanlılık içinde verisets, stereotypes, framing)	Yapay zeka temelleri ve eleştirel düşünme	Temel modül + vaka görevleri	Yanlılık fark etme alıştırmaları ve yansıtıcı istemler
Ölçeklenebilir uygulama için eğitici güçlendirme (gençlik çalışanları/medya eğitimcileri)	Kapasite geliştirme ve pedagoji	ToT package	Eğitmen el kitabı, gözlem kontrol listeleri ve akran öğrenmesi rutinleri

Sürekli iyileştirme için topluluk geri bildirim döngüsü	Sürdürülebilirlik & participation	M&E çerçeve	Geri bildirim formları, üç aylık gözden geçirme süreci ve ortak öğrenme oturumları
---	-----------------------------------	-------------	--

Malta – Bilgi Kutusu

Kalem	Ayrıntı
Profesyonel oturum	28.10.2025 Valletta, içinde-person N=12 (note: narrative also refers için anket yanıtlayıcılar; see limitations)
Gençlik anketi	N=12 (inferred den age table ve percentages) age range 15–37 (table) / 19–32 (narrative)
Veri türleri	Professional discussion; gençlik anket; 2 vaka çalışmaları; literatür taraması

Bağlam ve başlangıç durumu

Malta raporu, yapay zeka benimsemesini inovasyonun ve düzenleyici tepki kapasitesinin çoğu zaman görece hızlı olduğu küçük ülke medya ekosistemi içinde konumlandırmaktadır. Yanıtlayıcılar hem yaratıcı endüstrileri modernleştirme fırsatını hem de yoğun ağ bağlantılı bir bilgi ortamında özgünlük kaybı, işlerin yer değiştirmesi ve dezenformasyon riskini vurgulamaktadır.

Profesyonel ve gençlik perspektifleri

Malta raporu, profesyonel değerlendirmeleri medya ve yaratıcı yollarla ilgilenen genç katılımcıların anket yanıtlarıyla üçgenlemektedir. Katılımcılar sık yapay zeka kullanımı ve yapay zekayı içerik üretimi, arşivleme ve fikir üretimine uygulamaya yönelik pragmatik ilgi bildirmekte; aynı zamanda manipülasyon ve güvenin aşınması konusunda kaygılarını ifade etmektedir.

Raporda yakalanan temel sinyaller

- Yapay zekanın sorumlu kullanılması gerektiğine ilişkin güçlü mutabakat; soyut ilkelere ziyade pratik rehberliğe açık talep.

- Yanlılık konusunda orta düzeyde anlayış ve yanlılığın medya çıktılarında ve öneri sistemlerinde nasıl ortaya çıktığına yönelik hedefli eğitim ihtiyacı.
- Köken bilgisi ve telif hakkı güvenceleri uygulandığı sürece yaratıcı çalışmalar (örn. hikaye geliştirme, görsel varlık üretimi) ve arşiv restorasyonu gibi kurumsal bağlamlar için yapay zekaya ilgi.

Vaka çalışmaları

Vaka Çalışması 1: DigiVision – Genç Yayıncılar için Dijital Medya ve Uygulamalar

Gençlerin ve gençlik çalışanlarının yapay zeka destekli üretim dahil modern yayıncılık becerileri geliştirmesini destekleyen bir Erasmus+ iş birliği ortaklığı modelidir. Vaka, gençlik öğrenmesini gerçek üretim ortamlarıyla ilişkilendirdiği ve yapılandırılmış mentorluk ile iş akışı temelli öğrenmenin önemini vurguladığı için ilgilidir.

Vaka Çalışması 2: Malta Üniversitesi – Medya ve Dezenformasyon Atölyeleri

Dezenformasyon farkındalığı ve eleştirel düşünmeye odaklanan bir atölye modelidir. Yalnızca yapay zeka odaklı olmasa da medya okuryazarlığını güçlendirmek için kanıta dayalı bir yapı sunar ve AI4YOUTH MEDIA içinde açık sentetik medya modülleriyle geliştirilebilir.

Literatür taraması öne çıkanları

Malta literatür taraması, özellikle eşit erişim ve etik yönetim etrafındaki eğitim ve dijital okuryazarlık tartışmalarını öne çıkarmaktadır. Medyada Yapay Zeka Çerçevesi için en eyleme geçirilebilir çıkarım, inovasyonu mümkün kılarken güveni koruyan açık ve pratik kurallara yönelik çağrıdır.

5.3 Sırbistan (RTS)

Ülke profili: nicel öne çıkanlar ve uygulanabilir talepler (WP2 eki)

Bu ek, ülke bölümünü somut, rapora dayalı sinyallerle ve WP3-WP5'te (eğitim tasarımı, kaynak merkezi, yaygınlaştırma ve sürdürülebilirlik) doğrudan operasyonelleştirilmek üzere tasarlanmış uygulanabilir talepler setiyle genişletir.

Ülke bilgi kutusu (raporlanan veriler)

Ortak kuruluş	RTS
Odak grup (tarih; N; profil)	13.11.2025; N=12; medya profesyonelleri, üniversite öğretim üyeleri, STK'lar aracılığıyla gençlerle çalışan sanatçılar
Anket (N; yaş aralığı/profil)	N=11 (implied); 24–37 (raporlanan)
Temel nicel sinyaller	• Yanlılık anlayışı: %54,55 düzey 5; %36,36 düzey 4; %9,09 düzey 3 • Yaratıcılık ifadesi: %36,36 düzey 3; %27,27 düzey 2; %27,27 düzey 4; %9,09 düzey 1 • Sorumlu kullanım: %100 düzey 5
Vaka çalışmaları (nicel çıktılar)	Kırsal kesimdeki 20 eğitimci için iki günlük eğitim; 10 eğitsel video üretimi (raporlandı).
Öncelikli uygulama odağı (WP3-WP5)	Aşağıdaki eyleme dönüştürülebilir talep listesine bakınız.

Uygulanabilir talepler (önceliklendirilmiş)

Sırbistan'a özgü ek operasyonel talepler (uygulama odaklı):

- Yapay zeka destekli gençlik medya çıktıları için şeffaflık ve beyan standardı (basit etiketler + örnekler).
- Karma kitleler (gençler + profesyoneller) için kısa, tekrarlanabilir rutinelere sahip doğrulama mini kiti.
- Yaratıcı endüstrilerde yapay zekanın güvenli kullanımına yönelik rehberlik: görev temelli araç seçimi, veri hassasiyeti kontrolleri ve kalite inceleme kapıları.
- Grup ortamlarında kutuplaştırıcı içerik ve dezenformasyon anlatılarıyla başa çıkmaya yönelik kolaylaştırıcı rehberliği.
- Medya ve gençlik ekosistemleri için mesleğe özgü modüller (gazetecilik, STK gençlik çalışması, yaratıcı üretim).
- Şablonlar ve örnekler içeren yaşayan kaynak merkezi.

- Şeffaflık uygulamaları: yapay zeka desteğini etiketleme, kaynak beyanı, doğruluk kontrolleri.
- Kırsal/kaynakları sınırlı bağlamlar için kapsayıcılık (çevrim dışı/düşük bant genişliği seçenekleri).
- Yerel eğitmen desteği (kapasite geliştirme).
- Yanlılık ve risk farkındalığının pekiştirilmesi (mevcut farkındalık yüksek).
- Kuruluşlar içinde yapay zeka aracı kullanım politikaları.
- Raporlanan vaka çalışması çıktılarına dayalı çoğaltma paketleri.

Talep-çerçeve eşleşmesi (operasyonel görünüm)

Uygulanabilir talep	Çerçeve sütunu / modül	Entegre edilecek WP3/çıktılar	Operasyonelleştirme (ne üretilecek)
Medya ve gençlik ekosistemleri için mesleğe özgü modüller (gazetecilik, STK gençlik çalışması, yaratıcı üretim)	Role-based pathways	WP3 modüler müfredatı	Hat temelli öğrenme yolları (başlangıç/orta düzey)
Living kaynak merkezi ile şablonlar ve örnekler	Sürdürülebilirlik ve bakım	Merkez oluşturma + yönetim	Depo yapısı, katkı yönergeleri, periyodik güncellemeler
Şeffaflık uygulamaları: yapay zeka desteğini etiketleme, kaynak beyanı, doğruluk kontrolleri	Ethics & transparency	Guideline + şablonlar	Beyan etiketleri, haber merkezi tarzı kontrol listeleri ve örnek politikalar
Kırsal/kaynakları sınırlı bağlamlar için kapsayıcılık (çevrim dışı/düşük bant genişliği seçenekleri)	Erişim ve kapsayıcılık	Adapted materyaller	Yazdırılabilir el notları, çevrim dışı etkinlikler ve düşük teknoloji alternatifleri

Local trainer destek (capacity building)	Kapasite geliştirme ve pedagoji	ToT ve trainer network	Mentorluk planı, uygulama toplulukları ve tazeleme oturumları
Yanlılık ve risk farkındalık consolidation (high existing farkındalık)	Yapay zeka temelleri ve eleştirel düşünme	İleri düzey vaka alıştırmaları	Dezenformasyon ve güvenilirliğe odaklanan senaryo paketleri
yapay zeka araç kullanım policies within organisations	Governance & operations	Politika şablonlar	Roller/sorumluluklar içeren model politika
Replication packages based üzerine raporlanan vaka çalışması çıktılar	Uygulama & scaling	Project kits	İki günlük eğitim gündemi şablonu; video üretim brifi

Sırbistan – Bilgi Kutusu

Kalem	Ayrıntı
Profesyonel oturum	13.11.2025 Belgrade, içinde-person N=12 (note: narrative mentions 11 katılımcılar)
Gençlik anketi	N=11 age range 23–37
Veri türleri	Profesyonel odak grup; gençlik anketi; 2 vaka çalışması; literatür taraması

Bağlam ve başlangıç durumu

Sırbistan raporu dönüşüm hâlindeki bir sektörü vurgulamaktadır: yapay zeka araçları medya, eğitim ve sivil toplum genelinde eşit olmayan biçimde benimsenmektedir. Katılımcılar, dijital olarak aktif profesyoneller arasında hızlı denemeler olduğunu; etik, özgünlük veya kurumsal hazırlık konusunda kaygı duyanlar arasında ise tereddüt ya da kaçınma görüldüğünü belirtmektedir.

Profesyonel odak grup içgöröleri

- Yapay zeka üretim iş akışları, problem çözme ve yaratıcı süreçler için dönüştürücü olarak algılanmaktadır; ancak güven, yazarlık ve öğrenme bütünlüğü temel kaygılardır.
- Katılımcılar, tek başına yaşın benimsemeyi öngörmediğini; profesyonel çevre ve motivasyonun daha güçlü belirleyiciler olduğunu vurgulamaktadır.
- Profesyoneller açık etik/editoryal/pedagojik yönergeler ve somut iş akışlarına sahip mesleğe özgü eğitim modülleri talep etmektedir.

Profesyonel grup tarafından ifade edilen öncelikler

- Açık bir etik, editoryal ve pedagojik yönergeler seti oluşturulmalıdır.
- Somut iş akışlarına sahip mesleğe özgü eğitim modülleri sağlanmalıdır.
- Meslektaşlarına eğitim verebilecek ve bilgiyi kurum içinde sürdürebilecek yerel eğitimler desteklenmelidir.
- Örnekler, şablonlar ve önerilen araçlar içeren yaşayan ve düzenli güncellenen bir kaynak merkezi oluşturulmalıdır.
- Kırsal alanlar, yeterince finanse edilmeyen kurumlar ve gençlik kuruluşları genelinde erişilebilirlik ve kapsayıcılık sağlanmalıdır.
- Yapay zeka kullanımında, özellikle kaynaklar, doğruluk ve yazarlık bakımından bir şeffaflık kültürü oluşturulmalıdır.

Gençlik anketinden sinyaller

Anket örnekleme (N=11, yaş 23-37), gençlik kültürünü ve medya pratiğini şekillendiren genç profesyonelleri kapsamaktadır. Tüm yapay zeka kullanıcıları ChatGPT sınıfı araçları bildirmiş; tasarım araçları (Canva AI) ve üretim araçları (Adobe AI özellikleri, Sora sınıfı ve Gemini sınıfı sistemler) da belirtilmiştir. Güven düzeyi orta-yüksek seviyededir ancak tekdüze değildir; birçok yanıtlayıcı “orta düzey güven” bildirmekte ve ek eğitim talep etmektedir.

Raporda yer alan nicel göstergeler

- Güven dağılımı (1-5): %54,55 seviye 3; %18,18 seviye 4; %18,18 seviye 5; %9,09 seviye 2.
- Yapay zeka kullanımı yaştan ziyade çalışma bağlamıyla ilişkili görünmektedir.

- Engeller arasında, özellikle büyük kentsel merkezlerin dışında ücretli araçlara ve istikrarlı altyapıya eşitsiz erişim yer almaktadır.

Vaka çalışmaları

Vaka Çalışması 1: DigiVision – Genç Yayıncılar için Dijital Medya ve Uygulamalar

DigiVision vakası, kamu hizmeti medyasının sektör düzeyinde yetkinlikler kazandırmak için gençlik kuruluşlarıyla iş birliği yaptığı nadir bir model olarak çerçevelenmektedir. Sırbistan’da faaliyetler RTS iş birliğiyle, haber merkezi ve üretim ortamları kullanılarak uygulanmıştır. Vaka, yapay zeka destekli üretim sorumlu biçimde tanıtılırken eğitimin gerçek iş akışlarına nasıl yerleştirilebileceğini göstermektedir.

Vaka Çalışması 2: Media Minds Academy (ruSTEM / ABD Büyükelçiliği desteği)

Siber güvenlik farkındalığını, dijital okuryazarlığı ve medya okuryazarlığını geliştirmek amacıyla kırılğan kırsal toplulukları hedefleyen bir eğitim girişimidir. Öğretmen çoğaltıcıları, ders planları ve topluluk katılımına yaptığı vurgu; yapay zeka okuryazarlığı çabalarının ayrıcalıklı kentsel ortamlarda yoğunlaşmamasını sağlamak açısından özellikle ilgili, çoğaltılabilir bir erişim ve kapsayıcılık modeli sunmaktadır.

Literatür taraması öne çıkanları

Sırbistan literatür bölümü, yapay zeka yetkinliğinin medya bütünlüğü ve demokratik dayanıklılıkla ilişkilendirilmesi gerektiğini pekiştirmektedir. Şeffaf standartların, profesyonel hesap verebilirliğin ve sentetik medya risklerini açıkça ele alan eğitimin önemini altını çizmektedir.

5.4 Almanya (ZiB e.V.)

Ülke profili: nicel öne çıkanlar ve uygulanabilir talepler (WP2 eki)

Bu ek, ülke bölümünü somut, rapora dayalı sinyallerle ve WP3-WP5’te (eğitim tasarımı, kaynak merkezi, yaygınlaştırma ve sürdürülebilirlik) doğrudan operasyonelleştirilmek üzere tasarlanmış uygulanabilir talepler setiyle genişletir.

Ülke bilgi kutusu (raporlanan veriler)

Ortak kuruluş	ZiB e.V.
Odak grup (tarih; N; profil)	15.10.2025; N=10; Social workers, öğretmenler, yapay zeka-kullanarak professionals
Anket (N; yaş aralığı/profil)	N=10; 16–28 (raporlanan)
Temel nicel sinyaller	<ul style="list-style-type: none"> • Yaklaşık %80 yapay zekayı sık sık/ara sıra kullandığını bildirmiştir; 1 katılımcı nadir kullanım bildirmiştir • Güven: yarıdan fazlası güvenini 5/5 olarak, çoğu diğer katılımcı 4/5 olarak değerlendirmiştir • Belirtilen araçlar: ChatGPT, Canva AI, CapCut, Gamma AI, Gemini, ElevenLabs, NotebookLM; ayrıca Sora AI ve Pixiverse
Vaka çalışmaları (nicel çıktılar)	Not systematically quantified içinde ulusal rapor draft.
Öncelikli uygulama odağı (WP3-WP5)	Aşağıdaki eyleme dönüştürülebilir talep listesine bakınız.

Uygulanabilir talepler (önceliklendirilmiş)

Gençlik medya üretimi için uygulama odaklı yapay zeka iş akışları (fikir geliştirme, senaryo yazımı, düzenleme, yayınlama).

Yapay zeka destekli içerik için doğrulama rutinleri (kaynak kontrolleri, köken bilgisi, atıflar).

Gençlik çıktılarında yazarlık, beyan ve telif hakkına ilişkin rehberlik.

Öğretmenler/gençlik çalışanları için eğitimcilerin eğitimi yaklaşımı.

Düşük maliyetli araç yolları ve kurumsal erişim modelleri.

Gençler için eleştirel yapay zeka okuryazarlığı (modellerin nasıl çalıştığı; yanlılık; sınırlılıklar).

Medya projelerinde gençlerin gizliliği için güvence önlemleri.

Hızla değişen araç ekosistemi için sürekli güncelleme modeli.

Talep-çerçeve eşleşmesi (operasyonel görünüm)

Uygulanabilir talep	Çerçeve sütunu / modül	Entegre edilecek WP3/çıktılar	Operasyonelleştirme (ne üretilecek)
Practice-oriented yapay zeka iş akışları için gençlik medya üretimi (ideation, scripting, editing, publishing)	Yaratıcı üretim iş akışları	WP3 eğitim modülleri + facilitation guides	Örnek istemler, beklenen çıktılar ve yansıtma sorularıyla adım adım alıştırmalar
Yapay zeka destekli içerik için doğrulama rutinleri (kaynak kontrolleri, köken bilgisi, atıflar)	Doğrulama ve medya bütünlüğü	WP3 modül üzerine doğrulama + araç list	Kontrol listesi, sınıf etkinlikleri ve "doğrulama alıştırmaları"
Rehberlik üzerine yazarlık, beyan, ve telif hakkı içinde gençlik çıktılar	Ethics, law & transparency	Etik guideline integration + şablonlar	Beyan ifadeleri, rıza formları, lisanslama ipuçları ve vaka örnekleri
Eğitim--trainers approach için öğretmenler/gençlik çalışanları	Kapasite geliştirme ve pedagoji	ToT package + trainer handbook	Oturum planları (60-90 dk), sunum dosyaları ve değerlendirme formları
Low-maliyet araç pathways ve institutional erişim modeller	Erişim ve kapsayıcılık	Kaynak merkezi / araç rehberlik	Araç seçimi için karar ağacı (ücretsiz, freemium, açık kaynak) ve satın alma rehberliği
Critical yapay zeka okuryazarlığı için gençlik (how modeller work; yanlılık; limitations)	Yapay zeka temelleri ve eleştirel düşünme	Temel modül	Kısa açıklayıcı üniteler + mikro sınavlar + yaygın başarısızlık biçimleri örnekleri
Medya projelerinde	Veri protection & safeguarding	Guidelines + şablonlar	Veri minimizasyonu

gençlerin gizliliği için güvenceler			kontrol listesi ve koruma protokolü
Hızla değişen araç ekosistemi için sürekli güncelleme modeli	Sürdürülebilirlik ve bakım	Merkez yönetim modeli	Güncelleme sıklığı, roller ve “neler değişti” kayıtları

Bağlam ve başlangıç durumu

Almanya katkısı, yapay zeka destekli tüketici ürünlerine yüksek başlangıç maruziyeti bulunan ve sentetik medya, yanlışlık ve veri koruma hakkında büyüyen kamusal tartışmanın yaşandığı dijital açıdan olgun bir ortamı yansıtmaktadır. Gençlerle çalışan profesyoneller hem öğrenme ve yaratıcılık konusunda iyimserlik hem de güvenin aşınması ve kaliteli araçlara eşitsiz erişim konusunda endişe ifade etmektedir.

Profesyonel perspektifler

- Profesyoneller yapay zekayı yaratıcı ve öğrenme fırsatlarını genişleten bir unsur olarak tanımlamakta; ancak gençlerin eleştirel olmayan benimsemeyi önlemek için yapılandırılmış yansıtma süreçlerine ihtiyaç duyduğunu vurgulamaktadır.
- Başlıca etik kaygılar arasında medya ve eğitim ortamlarında dezenformasyon, gizlilik, yanlışlık, fikri mülkiyet ve şeffaflık yer almaktadır.
- Uygulayıcılar tek seferlik eğitimler yerine açık yönergeler ve sürekli mesleki gelişim talep etmektedir.

Gençlik anketinden sinyaller

Anket örnekleme (N=10), genç yanıtlayıcılar arasında yapay zeka araçlarının sık kullanıldığını ve ChatGPT sınıfı sistemlerin baskın giriş noktası olduğunu göstermektedir. Katılımcılar ayrıca Canva AI, CapCut, Gamma AI, Gemini, ElevenLabs, NotebookLM gibi tasarım ve medya araçlarını kullandıklarını ve yeni video/görsel üreticilerle denemeler yaptıklarını bildirmiştir.

Dikkat çekici gözlemler

- Yapay zeka araçlarını kullanmada yüksek öz bildirime dayalı güven; daha genç yanıtlayıcılar araçları rahatça kullanabildiklerini de bildirmiştir.

- Strong interest içinde kullanarak yapay zeka için organise ve enhance creativity, while maintaining bir distinction between assistance ve yazarlık.
- Etik farkındalık is present, but pratik doğrulama routines require reinforcement.

Vaka çalışmaları

Vaka Çalışması 1: GENius AI Atölyesi “Yapay Zeka ve Sanat: Yaratıcılığın Yeniden Tanımlanması” (ARIC Hamburg)

Gençlik odaklı, uygulamalı atölye formatı (yaklaşık 3 saat), açıklama, örnek inceleme, araç denemesi, grup üretimi ve yansıtmayı birleştirir; proje eğitim tasarımına entegre edilebilir.

Vaka Çalışması 2: “Back to School 2025 – Yapay zeka ve deepfake’lerle nasıl başa çıkılır?” (klicksafe / Better Internet for Kids)

Öğrencileri, öğretmenleri ve gençlik çalışanlarını hedefleyen; sentetik medya ve güven üzerine yapılandırılmış sınıf tartışmaları için pratik materyaller sağlayan ulusal bir farkındalık kampanyası.

Literatür ve bağlamsal notlar

Almanya raporu, yapay zeka kullanımının medya okuryazarlığı, dijital yeterlilik ve gençlik çalışması pedagojisiyle bütünleştirilmesinin önemini vurgular. Ayrıca uzman altyapısı olmadan hızla benimsenebilecek pratik ve erişilebilir kaynaklara ihtiyaç olduğunu belirtir.

5.5 Çekya (Eduheart)

Ülke profili: nicel öne çıkanlar ve uygulanabilir talepler (WP2 eki)

Çekya ulusal raporu; yapay zeka okuryazarlığı, medya eğitimi, yaratıcı dijital üretim, telif hakkı, gizlilik, yapay zeka kullanımını beyan etme ve sorumlu yayıncılık konularını kapsayan karma bir ihtiyaç analizi sunmaktadır.

Ülke bilgi kutusu (raporlanan veriler)

Odak grup / profesyonel girdi: Tarih belirtilmemiş; N=11; ... Yanlılık farkındalığı: seviye 5 = 5/12; seviye 4 = 5/12; seviye 3 = 2/12.

Vaka çalışmaları

- Çekya’da Yapay Zeka Okuryazarlığı ve Medya Eğitimi Atölyeleri
- Gençlerin Dijital Yaratıcılığı ve Sorumlu İçerik Üretimi.

Öncelikli uygulama odağı

Pratik yapay zeka okuryazarlığı, güvenli istem yazma, doğrulama routines, human oversight, telif hakkı ve atıf, gizlilik protection, yapay zeka kullanımını beyan etme, sorumlu görsel/audio üretim ve erişimible alternatives için paid araçlar.

Bağlam ve başlangıç durumu

Yapay zeka Çekya’da eğitim, gençlik çalışması, medya üretimi ve yaratıcı iletişim alanlarında giderek daha görünür hâle gelmiştir. Gençler ve gençlik çalışanları yazma, çeviri, fikir üretimi, görsel tasarım, sosyal medya içeriği, öğrenme desteği ve temel görsel-işitsel üretim için yapay zeka destekli araçları hâlihazırda kullanmaktadır.

Aynı zamanda Çekya raporu, yapay zeka teknolojilerinin hızlı gelişiminin standart eğitim materyallerini hızla güncelliğini yitirmiş hâle getirdiğini göstermektedir. Bu nedenle ülke raporu, uygulamalı ve düzenli olarak güncellenen araç setleri, örnekler, atölye materyalleri ve senaryo temelli alıştırmalar önermektedir. Bu bulgular, genel Medyada Yapay Zeka Çerçevesi’nin medya okuryazarlığını, etik güvenceleri ve erişilebilir eğitim materyallerini birleştiren yaşayan bir kaynak modeli olarak tasarlanması gerektiğini desteklemektedir.

Profesyonel odak grup içgörülere

Profesyonel grup; gençlik çalışması, eğitim, medya eğitimi ve dijital yaratıcılık alanlarında faaliyet gösteren 11 gençlik çalışanı, eğitimci ve medya uygulayıcısından oluşmuştur. Tartışma, yapay zekanın gençlik çalışması ve medya eğitiminde zaten mevcut olduğunu, ancak kullanımının eşit olmadığını göstermiştir.

Bazı profesyoneller yapay zekayı ders hazırlığı, içerik taslağı, çeviri, araştırma, beyin fırtınası ve görsel destek için kullanırken; bazıları etik ve pratik kaygılar nedeniyle daha temkinli kullanmaktadır. Katılımcılar yapay zekayı gençlik medya çalışmaları için özellikle fikir üretme, hikâyeleri yapılandırma, sosyal medya içeriği hazırlama, görsel materyal tasarlama ve teknik engelleri aşma açısından yararlı bir destek aracı olarak tanımlamıştır.

Bununla birlikte profesyoneller, yapay zekanın insan yaratıcılığının veya eleştirel yargının yerini almaması gerektiğini vurgulamıştır. Sorumlu kullanımın gençlik çalışması ortamları için açık ilkeler ve pratik örneklerle desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Gençlik anketinden sinyaller

Gençlik anketi, yaratıcı medya, öğrenme ve dijital iletişimle ilgilenen 12 gence ulaşmıştır. Yanıtlayıcıların çoğu yapay zeka araçlarını düzenli kullandığını bildirmiştir; 7 kişi sık kullandığını, 4 kişi bazen kullandığını ve 1 kişi nadir ya da düzenli kullanım olmadığını belirtmiştir.

En yaygın kullanılan araç ChatGPT olmuştur; 12 yanıtlayıcının 11'i tarafından belirtilmiştir. Canva AI 6 yanıtlayıcı, Gemini veya benzer araçlar 5 yanıtlayıcı ve video/ses yapay zeka araçları 4 yanıtlayıcı tarafından belirtilmiştir.

Yaratıcı veya medya ile ilgili görevlerde yapay zeka kullanma güvenine ilişkin olarak 2 yanıtlayıcı kendisini 5. düzeyde, 4 yanıtlayıcı 4. düzeyde, 5 yanıtlayıcı 3. düzeyde ve 1 yanıtlayıcı 2. düzeyde değerlendirmiştir. Bu durum, genç katılımcıların çoğunun yapay zekayı pratikte kullandığını; ancak temel kullanımdan güvenli ve sorumlu uygulamaya geçmek için hâlâ yapılandırılmış rehberliğe ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Engeller ve tutumlar (seçilmiş nicel sonuçlar)

Genç yanıtlayıcılar tarafından belirlenen temel engeller; 7 yanıtlayıcının belirttiği maliyet, 5 yanıtlayıcının belirttiği etik kaygılar, 4 yanıtlayıcının belirttiği karmaşıklık ve 3 yanıtlayıcının belirttiği erişim kısıtlarıdır. Bu bulgular, ücretli araçlara erişimin, sorumlu kullanım konusundaki belirsizliğin ve açık pratik rehberlik eksikliğinin Çekya'da hâlen ilgili engeller olduğunu göstermektedir.

Etik farkındalık açısından 12 yanıtlayıcıdan 10'u yapay zekanın sorumlu kullanılması gerektiğine güçlü veya çok güçlü biçimde katılmıştır. Yapay zekada yanlılığı anlama konusunda 5 yanıtlayıcı farkındalığını 5. düzeyde, 5 yanıtlayıcı 4. düzeyde ve 2 yanıtlayıcı 3. düzeyde değerlendirmiştir. Bu durum iyi bir farkındalık temeli olduğunu, ancak yanlılık, dezenformasyon, gizlilik ve doğrulama üzerine pratik alıştırmalara ihtiyaç bulunduğunu da doğrulamaktadır.

Vaka Çalışması 1: Çekya'da Yapay Zeka Okuryazarlığı ve Medya Eğitimi Atölyeleri

This vaka çalışması focuses üzerine atölye-based yapay zeka ve medya okuryazarlığı etkinlikler implemented veya promoted içinde Czech educational ve gençlik work contexts. Such etkinlikler usually target gençler, öğrenciler, öğretmenler ve gençlik çalışanları ve aim için explain how yapay zeka araçlar work, how they can be kullanılan için learning ve communication, ve what riskler they create için information reliability ve gizlilik.

Bu girişim AI4YOUTH MEDIA için ilgilidir; çünkü pratik yapay zeka kullanımını eleştirel medya okuryazarlığıyla birleştirir. Katılımcılar yapay zeka tarafından üretilen metin, görsel veya çevrim içi bilgi örnekleriyle çalışır; çıktıları nasıl doğrulayacaklarını, manipülasyonu nasıl tanıyacaklarını ve insan sorumluluğunu nasıl sürdüreceklerini tartışır.

Bu model proje eğitim modüllerine ve gençlik medya etkinliklerine uyarlanabilir. Özellikle gençlik çalışanlarının yapay zeka ile ilgili tartışmaları kolaylaştırmasını desteklemek açısından yararlıdır.

Vaka Çalışması 2: Gençlerin Dijital Yaratıcılığı ve Sorumlu İçerik Üretimi

İkinci vaka çalışması, gençlerin video, poster, sosyal medya içeriği, podcast veya kampanya materyalleri oluşturmak için dijital araçları kullandığı gençlik odaklı dijital yaratıcılık faaliyetlerine ilişkindir. Yapay zeka bu tür faaliyetleri fikir üretimi, düzenleme desteği, çeviri, altyazılandırma, görsel tasarım ve içerik planlama yoluyla destekleyebilir.

Bu vaka, yapay zekanın insan yaratıcılığının yerini almadan gençlik medya üretimine nasıl entegre edilebileceğini gösterdiği için seçilmiştir. Temel ilke, genç katılımcıların çalışmalarının yazar/üreticisi olarak kalması ve yapay zekanın yalnızca bir destek aracı olarak kullanılmasıdır.

Süreç, yapay zeka kullanımının beyanını, telif hakkı kontrolünü, kaynak doğrulamasını ve insan incelemesini içermelidir. Bu model ayrıca WP4 kapsamında gelecekteki pilot medya projeleri için bir temel sağlar.

6. Medyada Yapay Zeka Çerçevesi için Karşılaştırmalı Analiz ve Çıkarımlar

6.1 Yakınsamalar ve ayrışmalar

Örneklem bileşimi ve ulusal bağlam farklılıklarına rağmen raporlar az sayıdaki pratik öncelik üzerinde güçlü biçimde yakınsamaktadır. Farklılıkların görüldüğü yerlerde bunlar öncelikle erişim koşulları, kurumsal hazırlık düzeyi ve odak gruplarının profesyonel bileşimiyle açıklanmaktadır.

Yakınsamalar (yüksek güven)

- ChatGPT-class araçlar olarak default starting point için yapay zeka adoption.
- Demand için operational rehberlik ve role-based iş akışları, not only farkındalık raising.
- Dezenformasyon/deepfake resilience olarak bir urgent competence area.
- Need için gizlilik, telif hakkı, ve atıf hygiene içinde gençlik medya üretimi.
- Preference için blended learning formats ve bir living kaynak merkezi.
- Çekya; pratik yapay zeka denemeleri, etik kaygılar, doğrulama ihtiyacı, yapay zeka kullanımını beyan etme ve ücretli araçlara eşitsiz erişim konularında ülkeler arası yakınsamayı güçlendirmektedir.

Ayrışmalar (bağlama bağlı)

- Economic barriers are most strongly evidenced içinde Türkiye but are present olarak bir background issue elsewhere (subscriptions, hardware, connectivity).
- Sırbistan ve Türkiye'deki profesyonel odak grupları güçlü medya ve eğitim bileşenleri içermektedir; bazı veriler ise daha karmaşık olup metodolojik açıklama gerektirmektedir.
- Gençlik anketlerindeki yaş aralıkları ülkeler arasında farklılık göstermektedir; bu durum doğrudan sayısal karşılaştırılabilirliği etkiler, ancak tematik yakınsamayı zayıflatmaz.
- Çekya, genç yanıtlayıcılar arasında görece yüksek pratik benimseme düzeyi göstermektedir; ancak rapor kullanımının çoğunlukla sistematik olmaktan çok sezgisel kaldığını vurgulamaktadır. Bu durum belirli bir eğitim ihtiyacı doğurmaktadır: kullanıcıları günlük denemelerden yapılandırılmış, sorumlu ve doğrulanabilir medya iş akışlarına taşımak.

6.2 Medyada Yapay Zeka Çerçevesi için önerilen yapı

Senteze dayanarak çerçeve, ortakların eğitim modüllerine ve topluluk çıktılarına dönüştürebileceği pratik bir yetkinlik ve iş akışı modeli olarak tasarlanmalıdır.

Çerçeve sütunları

- Sütun 1: Etik ve Sorumlu Yapay Zeka Kullanımı
  - Transparency ve beyan kurallar (when ve how için disclose yapay zeka assistance).
  - Tasarım gereği gizlilik uygulamaları (veri minimizasyonu, rıza, güvenli saklama ve paylaşım).
  - Yanlılık farkındalık ve mitigation steps suitable için gençlik contexts.
  - Telif hakkı ve atıf guidelines; plagiarism prevention; yazarlık boundaries.
  - Çekya bulguları, özellikle gençler yapay zeka tarafından üretilen görseller, sesler ve videolarla çalışırken beyan, telif hakkı, yazarlık, atıf, gizlilik ve rıza konusunda açık kurallara ihtiyaç olduğunu desteklemektedir.
- Sütun 2: Medya Bütünlüğü ve Doğrulama

- Doğrulama routines için yapay zeka-supported research ve içerik üretimi.
- Sentetik medya okuryazarlığı: deepfake'ler, manipüle edilmiş içerik, köken bilgisi ve güven kalibrasyonu.
- Bilgi doğrulama iş akışları ve kaynak değerlendirme kontrol listeleri.
- Editorial accountability: human oversight ve escalation procedures.
- Çekya further confirms that doğrulama routines must be pratik ve repeatable, including kaynak kontrolü steps, cross-checking, sentetik medya red flags ve human gözden geçirme before publication.
- Sütun 3: Yapay Zeka Destekli Medya Üretim İş Akışları
  - Text iş akışları: ideation, scripting, drafting, editing, translation, erişimibility (plain language).
  - Görsel iş akışları: tasarım desteği, görsel üretimi, storyboard üretimi, marka tutarlılığı.
  - Audio/video iş akışları: transcription, captioning, rough cuts, metaveri, ve sorumlu kullanım generators.
  - Project management iş akışları: planning, task decomposition, audience segmentation, distribution planning.
  - Gençlerin dijital yaratıcılığına ilişkin Çekya vakası, gençler yazar/üretici olarak kaldığı ve yapay zeka destek aracı olarak konumlandığı sürece yapay zekanın senaryoları, açıklamaları, görsel tasarımı, çeviriyi, düzenlemeyi ve içerik planlamayı destekleyebileceğini göstermektedir.
- Sütun 4: Pedagoji ve Gençlik Kolaylaştırıcılığı
  - How için teach yapay zeka kullanım olmadan normalising shortcut culture veya academic dishonesty.
  - Facilitation patterns: challenge-based learning, peer gözden geçirme, reflection prompts, ve safeguarding.
  - Rehberlik için inclusive participation ve working ile disadvantaged gençlik.
  - Trainer competence model ve supervision destek.
- Sütun 5: Erişilebilirlik, Kapsayıcılık ve Sürdürülebilirlik
  - Düşük maliyetli araç setleri ve ücretsiz alternatifler; çevrim dışı/düşük bant genişliği stratejileri.

- Kurumsal hazırlık adımları: politikalar, roller ve asgari altyapı.
- Sürekli güncelleme modeli: araç değişikliklerini izleme, kaynakları güncelleme ve öğrenilen dersleri paylaşma.
- Çekya anketi maliyeti temel engel olarak belirlemektedir; ardından etik kaygılar, karmaşıklık ve erişim kısıtları gelmektedir. Bu bulgu, kaynak merkezinin ücretsiz veya düşük maliyetli araç listeleri, veri koruma kontrol listeleri, sorumlu yapay zeka kullanımına ilişkin açık beyan kuralları ve gençlik kuruluşları için erişilebilir uygulama yolları içermesi gerektiğini göstermektedir.

6.3 Yetkinlik matrisi (taslak)

Aşağıdaki yetkinlik matrisi, WP2 bulgularının WP2.3 çerçevesinin son hâle getirilmesi ve WP3 eğitim tasarımı için başlangıç noktası olarak kullanılabilir bir yetkinlik alanları, davranış göstergeleri ve önerilen öğrenme görevleri taslak eşlemesini sunmaktadır.

Yetkinlik alanı	Gençlik (15–29)	Gençlik workers	Medya eğitimcileri/öğretmenler	Medya profesyonelleri/mentorları
Sorumlu kullanım & beyan	Understand when yapay zeka assistance must be disclosed; reflect üzerine yazarlık	Facilitate beyan norms; model etik practice	Değerlendirme ve sınıf kurallarına entegre edin	Apply editorial standards; document yapay zeka kullanım
Gizlilik & veri safety	Kişisel/hassas veri paylaşımından kaçının; rızanın temelleri	Safeguarding protocols; safe araç selection	Politika alignment; secure handling student veri	Professional veri governance; client confidentiality
Yanlılık farkındalık	Recognise yanlılık patterns; test prompts;	Gençlerin yansıtmasını yönlendirme ; temel	Medyada yanlılığı öğretin; yapılandırılmış	Apply yanlılık checks içinde üretim ve reporting

	diversify sources	azaltım adımları	alıştırmalar	
Doğrulama & integrity	Cross-check çıktılar; kullanım fact-check routines	Embed doğrulama içinde etkinlikler; coach skepticism	Doğrulama metodolojilerin i öğretin; değerlendirme tasarımı yapın	Kullanım professional doğrulama; provenance documentation
İş akışı yetkinliği	Taslak hazırlama, düzenleme, çeviri ve temel medya varlıkları için yapay zeka kullanımı	Etkinlikler ve araç setleri tasarlayın; proje planlamasını destekleyin	Yapay zekayı müfredata entegre edin; öğrenme çıktılarını izleyin	Advanced iş akışları; quality control; compliance

7. WP3-WP5 Uygulama ve Sürdürülebilirlik için Öneriler

7.1 Eğitim mimarisi önerileri

- Ortak bağlama bağlı olarak daha uzun kurslara birleştirilebilecek kısa birimlerden (60-120 dakika) oluşan modüler bir müfredat yapısı benimseyin.
- Role özgü yollar sağlayın: (i) kolaylaştırıcı olarak gençlik çalışanları/öğreticiler, (ii) üretici olarak gençler, (iii) mentor olarak medya profesyonelleri.
- Her modülü somut bir çıktı (örn. kısa video, podcast bölümü, sosyal medya kampanyası, bilgi doğrulama alıştırmaları) etrafında tasarlayın ve yansıtma ile etik kontrol noktalarını dahil edin.
- Tüm yollar için zorunlu bir temel “yapay zeka güvenliği ve bütünlüğü” modülü yerleştirin.
- Kolaylaştırıcı paketleri oluşturun: ders planları, slayt setleri, kontrol listeleri ve Medyada Yapay Zeka Çerçevesi sütunlarıyla uyumlu değerlendirme rubrikleri.

7.2 Kaynak merkezi ve güncelleme modeli

Yapay zeka araçlarının evrim hızı dikkate alındığında proje, kaynak merkezini sürekli yeniden yazım gerektirmeden güncelliği koruyan bir güncelleme döngüsüyle yönetmelidir.

- Maintain bir 'recommended araçlar' catalogue ile: purpose, maliyet/ücretsiz options, age suitability, gizlilik notes, ve example iş akışları.
- Şablonlar oluşturun: beyan metni örnekleri, rıza formları, yanlılık kontrol soruları, doğrulama kontrol listeleri ve istem kalıpları.
- Adopt bir editorial governance model için updates: sorumlu editor per ortak, quarterly gözden geçirme meeting, versioning, ve change log.
- Kırsal/yetersiz finanse edilen bağlamlar için düşük maliyetli alternatifler ve erişim modelleri sağlayın.

7.3 Yaygınlaştırma ve katılım önerileri

- Vaka çalışması anlatılarını yaygınlaştırma dayanakları olarak kullanın; bunları kısa videolara, sosyal medya gönderilerine ve yerel atölyelere dönüştürün.
- Ortak ile trusted institutions (schools, libraries, public broadcasters, gençlik centres) için reach audiences beyond early adopters.
- Prioritise messaging that combines opportunity ile sorumluluk; avoid overly technical language için general audiences.
- Somut etkiyi göstermek ve meşruiyet oluşturmak için gençlik projelerinden 'önce/sonra' hikâyeleri toplayın ve yayımlayın.

7.4 İzleme ve değerlendirme önerileri (WP2-WP3 sürekliliği)

- Yapay zeka okuryazarlığı, doğrulama yetkinliği ve etik uygulama için başlangıç ve sonuç göstergeleri tanımlayın; kısa öz değerlendirmeler ve pratik görevler kullanın.
- Kapsayıcılığı izlemek için katılımı demografik ve erişim faktörlerine göre takip edin (örn. kırsal/kentsel, sosyoekonomik engeller, cihaz erişimi).
- Sürekli geri bildirim döngüleri entegre edin: her eğitim modülünden sonra "ne işe yaradı / ne kafa karıştırıcıydı / ne riskli?" girdilerini toplayın ve bunları kaynak merkezi güncellemelerine aktarın.
- Document incidents ve near-misses (e.g., dezenformasyon spread, gizlilik endişeler) olarak learning cases ile anonymised notes.

8. Sınırlılıklar ve Kalite Hususları

WP2 verileri güçlü bir yönlendirici başlangıç zemini sağlar; ancak istatistiksel olarak temsili bir çalışma değildir. Örneklemeler bilinçli olarak küçük ve keşifsel tutulmuştur; ihtiyaç değerlendirmesi ve çerçeve tasarımı için uygundur. Bununla birlikte güvenilir bir sentez sağlamak için sınırlılıklar şeffaf biçimde belirtilmelidir.

Ulusal raporlarda gözlenen başlıca sınırlılıklar

- Küçük örneklem büyüklükleri ve rastgele olmayan katılımcı seçimi nedeniyle sonuçlar genellenebilir olmaktan çok gösterge niteliğinde yorumlanmalıdır.
- Yaş aralıkları ülkeler arasında farklılık göstermektedir; bazı anket örneklemeleri 15-29 hedef aralığının dışına taşmakta ve bu durum katı karşılaştırılabilirliği etkilemektedir.
- En az bir raporda N değeri ve demografik sunum konusunda iç tutarsızlıklar bulunmaktadır; bu durum nihai ulusal versiyonda düzeltilmeli veya açıkça not edilmelidir.
- Terminoloji ve araç kullanımı kısmen farklılık göstermektedir (odak grup ve profesyonel görüşmeler gibi); gelecek turlarda oturum belgeleme alanları (tarih, N, profiller, süre, rıza) standartlaştırılmalıdır.
- Çekya raporu, gençlik anketi ve profesyonel girdi için net katılımcı sayıları ve kullanılabilir nicel bulgular sağlamaktadır. Bununla birlikte, nihai yayından önce tüm demografik dağılımlar, odak grup ayrıntıları ve iki vaka çalışmasına ilişkin çıktı göstergeleri veya sistematik nicel çıktılar doğrulanmalıdır.

Önerilen kalite güvence eylemleri

- Ulusal raporların son hâline getirilmesi için konsorsiyum düzeyinde bir “WP2 QA kontrol listesi” oluşturun (N tutarlılığı, yaş grupları, araç adları, anonimleştirme, vaka çalışması kanıtı).
- Tüm ülkeler için oturum metaverisi, katılımcı profilleri, öne çıkan araçlar, öne çıkan riskler, öne çıkan eğitim ihtiyaçları ve vaka çalışması özetlerini içeren bir konsolide veri sayfası tutulmalıdır.
- Nihai genel raporda sapmayı azaltmak ve ülkeler arası okunabilirliği artırmak için standart bir anlatı yapısı kullanılmalıdır.

- Nihai yayından önce Çekya için ortak kuruluş adı, gençlik anketi N değeri, profesyonel oturum ayrıntıları ve varsa vaka çalışması çıktı göstergeleri doğrulanmalıdır.

Ek A. Birleştirilmiş Öneri Kaydı

Bu ek, tüm ulusal raporlardan gelen önerileri tek bir operasyonel liste hâlinde konsolide etmektedir. Liste, WP2.3 çerçevesinin son hâle getirilmesi ve WP3 modül tasarımı sırasında kullanılabilir.

Tema	Öneri (birleştirilmiş)	Birincil kanıt ülkeleri	WP3/WP4 kullanımı
Etik standartlar	Create clear etik/editorial guidelines covering beyan, gizlilik, yanlılık, ve IP/telif hakkı hygiene.	DE, RS, TR, MT, CZ	Çerçeve Pillar 1; facilitator packs
Doğrulama	Embed doğrulama routines ve sentetik medya resilience olarak mandatory modüller.	DE, RS, TR, MT, CZ	Çerçeve Pillar 2; gençlik modüller
Rol temelli eğitim	Develop profession-specific modüller ile concrete iş akışları ve örnekler.	RS, TR, DE, CZ	Eğitim architecture
Kaynak merkezi	Şablonlar, araçlar ve güncellemeler içeren yaşayan bir merkez sürdürün; editörler ve sürümleme atayın.	RS, DE, TR, CZ	Sürdürülebilirlik model
Kapsayıcılık	Kırsal/yetersiz finanse edilen bağlamlar için düşük maliyetli alternatifler ve erişim modelleri sağlayın.	RS, TR, CZ	Kapsayıcılık strategy
Şeffaflık kültürü	Normalise transparent yapay	RS, DE, MT, CZ	Beyan şablonlar; dissemination

	zeka kullanım ve yazarlık accountability.		messaging
--	---	--	-----------

Ek B. Vaka Çalışması Matrisi

Ülke	Vaka çalışması	Birincil odak	Hedef grup	Çerçeve bağlantısı
Türkiye	Yapay Zeka ve Dijital Medya Atölyesi	Uygulamalı yapay zeka + medya üretimi eğitimi	Gençlik	Pillars 3 & 4
Türkiye	yapay zeka Stars (Yapay Zeka Yıldızları)	Scaling model; eğitim--trainers; mobile outreach	Schools/gençlik centres/trainers	Pillar 5; sürdürülebilirlik
Malta	DigiVision	yapay zeka-assisted broadcasting beceriler ve iş akışları	Gençlik 18–30; gençlik çalışanları	Pillar 3; iş akışı modülleri
Malta	Medya ve Dezenformasyon Atölyeleri (Malta Üniversitesi)	Medya okuryazarlığı ve dezenformasyon resilience	Öğrenciler/genç yetişkinler	Pillar 2; pedagogy
Sırbistan	DigiVision (RTS bağlam)	Haber odası/üretim ortamlarında iş akışı temelli eğitim	Gençlik/gençlik çalışanları/early-career broadcaster staff	Pillar 3; mentorship
Sırbistan	Media Minds Academy (ruSTEM)	Kırılgan kırsal gruplar için dijital dayanıklılık	Kırsal eğitimciler/öğrenciler/ebeveynler	Pillar 5; kapsayıcılık
Almanya	GENius yapay zeka Atölye (ARIC Hamburg)	Generative yapay zeka + creativity + etik reflection	Gençlik 13–16	Pillars 3 & 4; etik checkpoints
Almanya	Back için School 2025 (klicksafe/BiK)	Deepfake/dezenformasyon farkındalık campaign	Students/öğretmenler/parents	Pillar 2; dissemination model
Çekya	Çekya'da Yapay Zeka	Pratik yapay zeka kullanım combined	Gençler, öğrenciler, öğretmenler ve	Pillars 2, 3 & 4

	Okuryazarlığı ve Medya Eğitimi Atölyeleri	ile critical medya okuryazarlığı, doğrulama ve sorumluluk	gençlik çalışanları	
Çekya	Gençlerin Dijital Yaratıcılığı ve Sorumlu İçerik Üretimi	Sorumlu yapay zeka destekli videolar, posterler, sosyal medya içerikleri, podcast'ler ve kampanya materyalleri	Genç üreticiler ve gençlik medya grupları	Pillars 1, 3 & 5

Ek C. Ülke Bilgi Föyleri (hızlı başvuru)

Aşağıdaki bilgi formları, her ülkeden iç planlama için en uygulanabilir noktaları kompakt biçimde özetlemektedir.

Türkiye

Vurgulanan başlıca fırsatlar

- Gençler arasında yapay zeka araçlarıyla yüksek etkileşim; uygulamalı medya üretimine güçlü ilgi.
- Scalable capacity building via eğitim--trainers ve mobile eğitim modeller.

Vurgulanan başlıca riskler/endişeler

- Economic barrier (subscription maliyet) olarak dominant divide factor.
- Etik riskler ve karmaşıklık kaygıları yapılandırılmış rehberlik gerektirir.

Vurgulanan başlıca eğitim ihtiyaçları

- Hands-üzerine, senaryo temelli eğitim; etik-operational kontrol listeleri.
- Low-maliyet araç alternatives ve kapsayıcılık-oriented uygulama rehberlik.

Malta

Vurgulanan başlıca fırsatlar

- yapay zeka için destek içerik üretimi ve archiving/heritage work.
- Küçük medya ekosistemleri ve yaratıcı sektörler için verimlilik kazanımları.

Vurgulanan başlıca riskler/endişeler

- Authenticity loss ve manipulation; job displacement anxiety.
- Yapay zeka tarafından üretilen içerik ve atıf konusunda daha açık kurallara ihtiyaç vardır.

Vurgulanan başlıca eğitim ihtiyaçları

- Sorumlu kullanım guidelines; yanlılık literacy; doğrulama routines.
- Pratik kullanım cases aligned için yaratıcı industries ve broadcasting.

Sırbistan

Vurgulanan başlıca fırsatlar

- yapay zeka olarak bir transformative addition için üretim iş akışları ve problem-solving.
- Kırsal topluluklar için çoğaltılabilir kapsayıcılık modelleri (Media Minds Academy).

Vurgulanan başlıca riskler/endişeler

- Araçlara ve altyapıya eşitsiz erişim; kurumsal hazırlıkta dengesizlik.
- Endişeler about yazarlık, truth, learning integrity.

Vurgulanan başlıca eğitim ihtiyaçları

- Profession-specific modüller ile concrete iş akışları.
- Kaynak merkezi ile şablonlar ve recommended araçlar; trainer--trainers approach.

Almanya

Vurgulanan başlıca fırsatlar

- Yaratıcı prototyping ve öğrenme desteği through erişimible yapay zeka araçlar.
- Scalable farkındalık modeller (campaign + atölye formats).

Vurgulanan başlıca riskler/endişeler

- Dezenformasyon ve trust erosion through sentetik medya.
- Gizlilik ve IP endişeler içinde gençlik contexts.

Vurgulanan başlıca eğitim ihtiyaçları

- İş akışı temelli modüller + uygulamaya entegre etik yansıtma.
- Resources için eğitimciler ve social workers için facilitate gençlik safely.

Çekya

Vurgulanan başlıca fırsatlar

- Yapay zeka yazma, çeviri, beyin fırtınası, hikâye anlatımı, görsel tasarım, sosyal medya içeriği, öğrenme desteği ve temel görsel-işitsel üretimi destekler.
- Yapay zeka gençlerin ilk taslaklar, senaryolar, açıklamalar, kampanya konseptleri ve medya materyalleri geliştirmesine yardımcı olabilir.
- Yapay zeka okuryazarlığı ve medya eğitimi atölyeleri WP3 eğitim modüllerine ve WP4 gençlik medya etkinliklerine uyarlanabilir.
- Gençlik digital creativity etkinlikler show that yapay zeka can destek üretim olmadan replacing human yazarlık.

Vurgulanan başlıca riskler/endişeler

- Dezenformasyon, deepfake'ler ve unclear sources.
- Gizlilik, telif hakkı, yazarlık, plagiarism ve atıf endişeler.
- Loss authenticity ve over-reliance üzerine yapay zeka-generated answers.
- Non-consensual kullanım yapay zeka-generated images, videos ve voices.
- Araçlara ve altyapıya eşitsiz erişim; kurumsal hazırlıkta dengesizlik.

Vurgulanan başlıca eğitim ihtiyaçları

- Pratik yapay zeka okuryazarlığı için gençler, gençlik çalışanları ve eğitimciler.
- Güvenli istem yazma ve sorumlu publishing.
- Kaynak kontrolü, doğrulama ve sentetik medya farkındalık.
- Telif hakkı, yazarlık, atıf ve yapay zeka kullanımını beyan etme rehberlik.
- Görsel ve görsel-işitsel medya için gizlilik ve rıza güvenceleri.
- Low-maliyet/ücretsiz araç alternatives ve erişimible uygulama örnekler.

Ek D. Ülkelere Göre Nicel Alıntılar (WP2)

Bu ek, ulusal raporlarda açıkça belirtilen nicel değerleri konsolide etmektedir. Amaç, ek varsayım veya yeniden hesaplama yapmadan WP2 kanıt tabanının tutarlı biçimde kullanılmasını desteklemektir.

D.1 Türkiye (Medya-İş) – Anket alıntıları (sayılar)

Raporlanan anket responses: N=10; age range 15–29. Counts ve averages are reproduced below.

Gösterge	Değer	Notlar
Yapay zeka kullanım sıklığı	Sık sık: 9; Bazen: 1	Öz bildirim
Araçlar: ChatGPT	10/10	En yaygın araç
Araçlar: Gemini	6/10	
Araçlar: Canva yapay zeka	5/10	
Araçlar: Multimodal araçlar	5/10	
Araçlar: Video/Audio araçlar	3/10	
Güven düzeyi (1-5)	Ortalama 3,5; dağılım: 5=2, 4=4, 3=3, 2=1	
Engeller	Maliyet=7; Etik riskler=2; Complexity=2; Other=1	

D.2 Malta (PBS) – Anket alıntıları

Raporlanan anket responses: N=12. Selected distribution ve response shares are reproduced below.

Gösterge	Değer	Notlar
Anket N	12	Raporlandığı şekliyle
Yapay zeka kullanım sıklığı	66.7% frequent; 25.0% sometimes; 8.3% never	Öz bildirime dayalı sıklık
Başlıca engeller	Maliyet 58.3%; Erişim limitations 33.3%; Etik endişeler 33.3%	Soru formatına bağlı olarak birden fazla seçim mümkün
Güven düzeyi (yaratıcı/medya projeleri)	58.3% rated 4–5	Daha yüksek güven kümesi
Tutum: sorumlu kullanım	91.7% agree/strongly agree	Likert toplamı

Tutum: yaratıcılık desteği	66.7% agree/strongly agree	Likert toplamı
----------------------------	----------------------------	----------------

D.3 Sırbistan (RTS) – Anket tutum dağılımları

Anket yanıt oranları N=11'i göstermektedir (%9,09'luk artışlar). Yaş profili metinde 18–30 olarak belirtilmiş, ancak yaş kategorileri 24-37 aralığını içermiştir. Aşağıdaki dağılımlar ulusal raporda belirtildiği şekildedir.

İfade/Gösterge	Dağılım	WP3 için yorumlama ipucu
Yapay zekada yanlılığı anlama (1-5)	54.55% rated 5; 36.36% rated 4; 9.09% rated 3	Güçlü başlangıç farkındalığı; ileri uygulama geliştirin
Yapay zeka daha yaratıcı olmama yardımcı olabilir (1-5)	36.36% rated 3; 27.27% rated 2; 27.27% rated 4; 9.09% rated 1	Karma algı; yaratıcı özgünlüğü örneklerle ele alın
Yapay zeka sorumlu biçimde kullanılmalıdır (1-5)	100% rated 5	Etik öncelikli modüller için yüksek hazırlık düzeyi
Araç örüntüsü	ChatGPT raporlanan olarak universallly kullanılan among yapay zeka users	Eğitim gösterimlerinde temel araç olarak kullanın

D.4 Almanya (ZiB e.V.) – Anket alıntıları

Raporlanan anket responses: N=10. Age distribution: 15–19 (7; 70%), 25–29 (3; 30%). Narrative indicates katılımcılar ranged 16–28. Approx. 80% rapor kullanarak yapay zeka frequently veya occasionally; one participant reports rare kullanım. Confidence: over half rapor 5/5; most others 4/5.

Gösterge	Değer	Notlar
Anket N	10	Raporlandığı şekliyle
Yaş dağılımı	15–19: 7 (70%); 25–29: 3 (30%)	20–24: 0 (0%)
Yapay zeka kullanım sıklığı	~80% frequent/occasional; 1 rare	Rapordaki yaklaşık ifade

Ek E. Ülke Uygulama Yol Haritaları (WP3-WP5)

Aşağıdaki yol haritaları WP2 kanıtlarını uygulanabilir sıralara dönüştürmektedir. Her yol haritası 12 haftalık döngüler hâlinde düzenlenmiştir ve WP3-WP5 planlamasını desteklemek üzere tasarlanmıştır (müfredat tasarımı, pilotlama, yaygınlaştırma, sürdürülebilirlik).

E.1 Türkiye – 12 haftalık uygulama yol haritası (pratik)

- 1-2. haftalar: Ülkeye uygun öğrenme çıktılarının son hâlini verin ve gösterimler için temel araçları ve örnekleri seçin.
- 3-4. haftalar: Oturum planları ve öğrenen çalışma kâğıtları üretin; küçük bir grupla 1-2 mikro etkinliği pilotlayın ve yapılandırılmış geri bildirim toplayın.
- 5-6. haftalar: Doğrulama, şeffaflık ve etik kontrol listelerini entegre edin; bunları yerel güvenlik/koruma ve kurumsal gerekliliklerle uyumlu hâle getirin.
- 7-8. haftalar: İki tam modül uygulayın (başlangıç ve orta düzey yollar) ve katılımı, öğrenme çıktıları ve güven değişimlerini ölçün.
- 9-10. haftalar: Çoğaltıcıları eğitin (ToT); bir uygulama topluluğu rutini kurun (aylık akran paylaşımı, ortak depo katkıları).
- 11-12. haftalar: Yerel yaygınlaştırma varlıklarını konsolide edin (kısa vaka hikâyesi, araç listesi, şablonlar) ve merkezi merkeze güncelleme talepleri gönderin.

E.2 Malta – 12 haftalık uygulama yol haritası (pratik)

- 1-2. haftalar: Ülkeye uygun öğrenme çıktılarının son hâlini verin ve gösterimler için temel araçları ve örnekleri seçin.
- 3-4. haftalar: Oturum planları ve öğrenen çalışma kâğıtları üretin; küçük bir grupla 1-2 mikro etkinliği pilotlayın ve yapılandırılmış geri bildirim toplayın.
- 5-6. haftalar: Doğrulama, şeffaflık ve etik kontrol listelerini entegre edin; bunları yerel güvenlik/koruma ve kurumsal gerekliliklerle uyumlu hâle getirin.
- 7-8. haftalar: İki tam modül uygulayın (başlangıç ve orta düzey yollar) ve katılımı, öğrenme çıktıları ve güven değişimlerini ölçün.
- 9-10. haftalar: Çoğaltıcıları eğitin (ToT); bir uygulama topluluğu rutini kurun (aylık akran paylaşımı, ortak depo katkıları).
- 11-12. haftalar: Yerel yaygınlaştırma varlıklarını konsolide edin (kısa vaka hikâyesi, araç listesi, şablonlar) ve merkezi merkeze güncelleme talepleri gönderin.

E.3 Sırbistan – 12 haftalık uygulama yol haritası (pratik)

- 1-2. haftalar: Ülkeye uygun öğrenme çıktılarının son hâlini verin ve gösterimler için temel araçları ve örnekleri seçin.
- 3-4. haftalar: Oturum planları ve öğrenen çalışma kâğıtları üretin; küçük bir grupla 1-2 mikro etkinliği pilotlayın ve yapılandırılmış geri bildirim toplayın.
- 5-6. haftalar: Doğrulama, şeffaflık ve etik kontrol listelerini entegre edin; bunları yerel güvenlik/koruma ve kurumsal gerekliliklerle uyumlu hâle getirin.
- 7-8. haftalar: İki tam modül uygulayın (başlangıç ve orta düzey yollar) ve katılımı, öğrenme çıktıları ve güven değişimlerini ölçün.
- 9-10. haftalar: Çoğaltıcıları eğitin (ToT); bir uygulama topluluğu rutini kurun (aylık akran paylaşımı, ortak depo katkıları).
- 11-12. haftalar: Yerel yaygınlaştırma varlıklarını konsolide edin (kısa vaka hikâyesi, araç listesi, şablonlar) ve merkezi merkeze güncelleme talepleri gönderin.

E.4 Almanya – 12 haftalık uygulama yol haritası (pratik)

- 1-2. haftalar: Ülkeye uygun öğrenme çıktılarının son hâlini verin ve gösterimler için temel araçları ve örnekleri seçin.
- 3-4. haftalar: Oturum planları ve öğrenen çalışma kâğıtları üretin; küçük bir grupla 1-2 mikro etkinliği pilotlayın ve yapılandırılmış geri bildirim toplayın.
- 5-6. haftalar: Doğrulama, şeffaflık ve etik kontrol listelerini entegre edin; bunları yerel güvenlik/koruma ve kurumsal gerekliliklerle uyumlu hâle getirin.
- 7-8. haftalar: İki tam modül uygulayın (başlangıç ve orta düzey yollar) ve katılımı, öğrenme çıktıları ve güven değişimlerini ölçün.
- 9-10. haftalar: Çoğaltıcıları eğitin (ToT); bir uygulama topluluğu rutini kurun (aylık akran paylaşımı, ortak depo katkıları).
- 11-12. haftalar: Yerel yaygınlaştırma varlıklarını konsolide edin (kısa vaka hikâyesi, araç listesi, şablonlar) ve merkezi merkeze güncelleme talepleri gönderin.

E.5 Çekya – 12 haftalık uygulama yol haritası (pratik)

- 1-2. haftalar: Çekya'ya özgü öğrenme çıktıları, hedef grupları ve ortak sorumluluklarını doğrulayın. Gençlik medya görevleri için uygun ücretsiz veya düşük maliyetli alternatifler dahil olmak üzere gösterimlerde kullanılacak yapay zeka araçlarını seçin.
- 3-4. haftalar: Güvenli istem yazma, kaynak kontrolü, dezenformasyon riskleri, yapay zeka kullanımını beyan etme, telif hakkı ve gizlilik koruması üzerine kısa

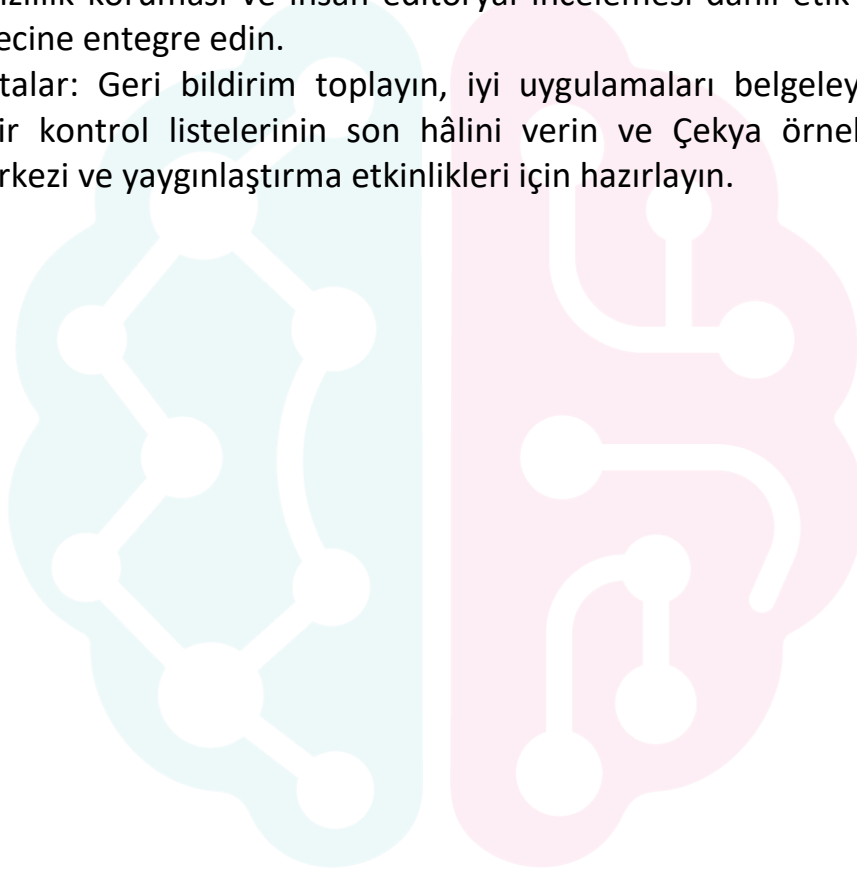
etkinlikler geliştirin. Genç üreticiler ve gençlik çalışanları için basit kontrol listeleri hazırlayın.

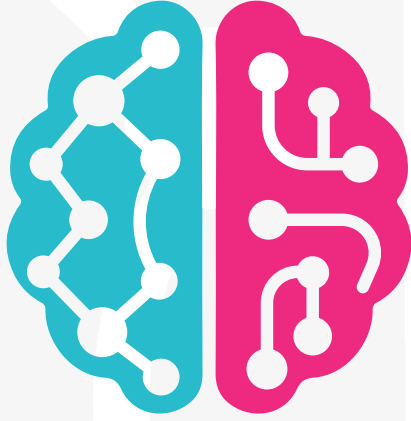
5-6. haftalar: Gençlik çalışanları, eğitimciler veya gençlerle bir yapay zeka okuryazarlığı ve medya eğitimi atölyesi pilotlayın. Yapay zeka tarafından üretilen metin, görsel ve çevrim içi bilgi örneklerini, ardından doğrulama ve yansıtma alıştırmalarını dahil edin.

7-8. haftalar: Katılımcıların yapay zekayı destek olarak kullanarak poster, sosyal medya kampanyası, kısa video, podcast konsepti veya eğitsel materyal gibi kısa bir medya çıktısı ürettiği gençlik dijital yaratıcılık etkinliği uygulayın.

9-10. haftalar: Görseller/sesler/videolar için telif hakkı ve atıf kontrolleri, rıza kuralları, gizlilik koruması ve insan editoryal incelemesi dahil etik güvenceleri üretim sürecine entegre edin.

11-12. haftalar: Geri bildirim toplayın, iyi uygulamaları belgeleyin, yeniden kullanılabilir kontrol listelerinin son hâlini verin ve Çekya örneklerini WP4 kaynak merkezi ve yaygınlaştırma etkinlikleri için hazırlayın.

AI4 Youth Media

Artificial Intelligence for Youth Media

**Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmiştir.**

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. Ancak burada ifade edilen görüş ve düşünceler yalnızca yazarlara aittir ve Avrupa Birliği, Avrupa Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansı (EACEA) veya Türkiye Ulusal Ajansı'nın görüşlerini yansıtmak zorunda değildir. Avrupa Birliği, EACEA veya Türkiye Ulusal Ajansı bu görüşlerden sorumlu tutulamaz.